

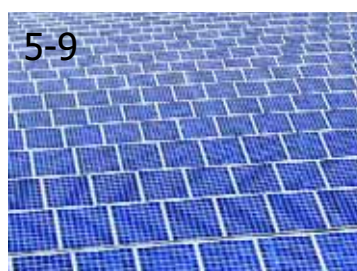
# Animinij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, junij 2009, številka 6

**Sproščeno in  
ustvarjalno  
v Talumu**



# Iz vsebine



**4** Uprava

**5-9** Razvoj

**10-11** Elektroliza B

**12** Razgradnja

**13** Energetika, inovacije

**14-17** Intervju

**18** Kakovost

**19** Zdravo Talum, sindikat

**20-21** Reportaža

**22** Fotografija meseca

**23** Kolumna

**24-25** Fotoreportaža

**26** Kolesarjenje

**27** Križanka

Časopis družbe Talum

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,

e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član,

Srdan Mohorič, član

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Oblikovanje: Darko Ferlinc

Avtor naslovnice: Srdan Mohorič

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bezjak tisk, Maribor



**IVO ERCEGOVIĆ**  
GLAVNI UREDNIK

## Elektrolize ni več

»Žal jim ne moremo ugoditi, ker sta bila izklop elektrolize in posledično zmanjšanje proizvodnje v drugih obratih del strategije reševanja Taluma, ne elektrogospodarstva.«

»Končali smo večino investicij, nikakor pa ne razvoja,« je odgovoril Bojan Žigman v majskem Aluminiju na vprašanje glede razvoja Taluma v sedanjih razmerah. Tudi to je bil eden od razlogov, da smo besedo dali vodji razvoja Branetu Kožuhu, da skupaj s svojimi sodelavci konkretnije pojasnijo tok dogajanj. Iz zapisanega lahko vidimo, kako se v pomanjkanju investicijskih dejavnosti razvoj vedno bolj prilagaja potrebam proizvodnje. Pa vendar smo v Talumu zmogli dovolj znanja in moči za še eno izvirno potezo oziroma za nov projekt gradnje sončne elektrarne, ki naj bi bila največja v Sloveniji. Vse o tem lahko preberete v prispevku nosilca projekta Marka Drobniča. V tem sklopu lahko spoznate tudi novega člana Razvoja.

Zanimiva je ugotovitev mag. Boštjana Korošca, ki se nanaša na dejstvo, da smo v Talumu zmanjšali porabo električne energije na le 5 odstotkov celotne porabe v državi, ki je pred dobrim letom presejala 13 odstotkov. Prvič se je zgodilo, da nas največji proizvajalci električne energije v Sloveniji celo prosijo, naj porabimo več energije, in glasno zagovarjajo pomen Taluma v slovenskem elektroenergetskem sistemu. »Gre za iste strokovno utemeljene trditve, ki jih proizvajalcem električne energije dopovedujemo že leta in leta,« poudarja Boštjan.

Žal jim ne moremo ugoditi, ker sta bila izklop elektrolize in posledično zmanj-

šanje proizvodnje v drugih obratih del strategije reševanja Taluma, ne elektrogospodarstva. V pogovoru z vodjo računovodstva Danielom Lačnom smo na to temo dobili še eno pojasnilo: »Izračun in tudi dosedanji potek krize in poslovanja sta pokazala, da so bili vsi izvedeni ukrepi pravilni in dovolj hitri. S tem smo ohranili velik del likvidnih sredstev. Verjemite mi, da bi ob nezmanjšanem obsegu obratovanja elektrolize Talum že bil nesolventen.« Kaj pomeni nesolventnost, smo se že naučili: stečaj. Poleg tega nam je v tem izčrpnem pogovoru razkril še druge podrobnosti iz letne bilance, o delu z revizorji, davkarji, ki so vedno znova ugotavljali, da so Talumovi računovodski izkazi resničen in pošten prikaz finančnega stanja. Poleg tega boste presenečeni, kaj vse še zmore popularni Dani.

Kako dolgo bo Talum zdržal pri tako omejenem dotoku denarja, ne more nihče povedati. Ali bodo potrebni dodatni ukrepi glede morebitnega uvažanja novega Zakona o delnem povračilu nadomestila za plače, ki ga ponuja vlada, sta nam pojasnili članica Uprave Brigita Ačimovič in vodja pravne službe Darja Havlas - Kozoderc.

Spoznali boste Draga Vogrinca, ki mu je Štajerska gospodarska zbornica podelila diplomo za inovacijo. Kaj pomeni materni jezik, nam v reportaži razloži strokovnjakinja na tem področju in zvesta lektorica našega Aluminija Darja Gabrovšek Homšak. Kako so ustvar-

jalni naši otroci, boste izvedeli v prispevku Tanje Madjar.

Tudi tokrat smo obiskali premeščene delavce, in sicer pri razgradnji elektrolize B. Za njimi je bolj sprejemljiva zgodba, kot smo jo slišali od premeščenih delavcev v DE Rondelice. Razgradnja je sicer začasno delo in pomeni dokončno slovo od starih elektroliznih peči.

Na drugem koncu hale vzdrževalci demontirajo transformatorje. To so tisti deli elektrolize, od katerih je dobivala energijo, pogonsko moč. Pred sabo vidimo iztrgana železna jedra, bakrena navitja in druge zadnje unikatne koščke enega telesa. Ko to gledamo, se zavemo, koliko znanja in truda je bilo nekoč vloženo v te naprave. Sedaj vse izginja in dokončno se zavemo, da zares ni več nobene možnosti, da bi to telo ponovno zaživel. To je samo fantazija. Pozabimo. »Elektrolize ni več.«

So stvari, ki nas še bolj žalostijo, ker so povezane z ljudmi. No, kakor koga. Osebnost me najbolj prizadene poslavljanje. Pred kratkim je iz tovarne odšla sodelavka. Za njo je ostala velika praznina, ki jo čutim sam in jo čuti tudi Talum.

Pred nami pa so veseli dogodki, počitnice. Aleksandra nas nagovarja, naj potujemo okoli srca. Pa ne samo svojega, lahko dodam. Zares potujete, kamor koli.

# Zakon, ki bo omogočal začasno čakanje na delo

BRIGITA AČIMOVIC  
DARJA HAVLAS-KOZODERC

Zakon o delnem povračilu nadomestila plače, ki bo omogočal začasno čakanje na delo, je bil sprejet. Praktično ga bo možno izvajati od julija 2009 dalje.

Tudi v Talumu proučujemo možnosti, ki jih ta zakon omogoča podjetjem, v

katerih sta upad naročil in s tem proizvodnje precejšnja. Cilj tega zakona je, da zadržimo znanje in izkušnje zaposlenih za čas, ko se bo negativna krivulja obrnila navzgor.

Na osnovi predloženega opisa poslovnega položaja podjetja ter programa

ohranitve in dviga kakovosti delovnih mest lahko podjetje zaposlene napoti na začasno čakanje na delo, če jim dela ne more zagotoviti. Posameznik je lahko napoten na začasno čakanje na delo za največ šest mesecev. V tem času delavcu pripada nadomestilo plače v višini 85 odstotkov od njegove osnove. Osnova za odmero nadomestila bi v Talumu konkretno pomenila posameznikovo povprečje treh mesecev pred uvedbo 36-urnega delovnega tedna, torej povprečje obdobja od decembra 2008 do februarja 2009. Nadomestilo ne sme biti nižje od minimalne plače in ne višje, kot bi bila plača, če bi delali.

V času čakanja na delo je pravica in obveznost posameznika, da se udeležuje usposabljanja in izobraževanja v skladu s programom ohranitve in dviga kakovosti delovnih mest. Trajanje usposabljanja in izobraževanja je določeno v obsegu najmanj 20 odstotkov časa čakanja na delo. V času usposabljanja veljajo za povračilo

stroškov prevoza in prehrane enaki pogoji, kot če bi delali.

Pomembna je obveznost delavca, da se v primeru potrebe vrne na delo pred iztekom obdobja čakanja ali med potekom tega obdobja. V času dela posameznik prejema plačo kot vsi drugi, ki delajo. Način poziva na delo, rok, v katerem se je na poziv treba odzvati in začeti delati, bo določen v obvestilu o napotitvi na začasno čakanje na delo. Obdobje dela se ne všteta v čas čakanja na delo, torej se obdobje čakanja ne skrajšuje. V obdobje čakanja se ne všteta tudi letni dopust in bolniške odsotnosti.

Kateri zaposleni in s katerim datumom bodo napoteni na začasno čakanje na delo, kakšno bo obdobje čakanja na delo, vsebine, čas in način usposabljanja in izobraževanja so vprašanja, na katera še nimamo vseh konkretnih odgovorov. Ko bodo dovolj podrobno in v skladu s poslovnimi razmerami proučene možnosti za Talum, vas bomo seznanjali z nadaljnjimi postopki in odločitvami.<sup>x</sup>

# Talum prejel priznanje Ministrstva za obrambo Republike Slovenije

DANICA HRNČIČ

V petek, 5. junija, je v prostorih Ministrstva za obrambo na slavnostni podelitvi Talum prejel priznanje delodajalcu pripadnikov pogodbene rezerve za uspešno sodelovanje z ministrstvom pri popolnjevanju Slovenske vojske s pogodbenimi pripadniki rezervne sestave.

V imenu Taluma se je slavnostne podelitve udeležil Boštjan Sagadin. V Talumu je trenutno 15 delavcev, ki so vključeni v pogodbeno opravljanje vojaške službe v rezervni sestavi.

V utemeljitvi priznanja je med drugim zapisano: »Glede na število zaposlenih in že prejšnjo vključenost zaposlenih v teritorialno obrambo in rezervno

sestavo Slovenske vojske je bil dober odziv kandidatov za opravljanje vojaške službe v rezervni sestavi. Na območju delovanja Izpostave Ptuj je družba Talum z največ vključenimi delavci v pogodbeno rezervo. V razgovorih s kadrovske službe smo uspešno predstavili sistem popolnjevanja s pogodbeno rezervo in pozitiven odnos do usklajevanja delovnih izmen zaposlenih. Tako da zaradi razumevanja vodstva podjetja do pogodbenega opravljanja vojaške službe v rezervni sestavi s strani delodajalca ni prihajalo do vzrokov za prekinitev že sklenjenih pogodb in sklepanje novih pogodb.«<sup>x</sup>



# Čakanje ne prinese rezultatov

**BRANE KOŽUH**

FOTO: SRDAN MOHORIČ

*Spremenjena ekonomska situacija v svetu močno vpliva na poslovanje Taluma v tem letu. To se pozna tudi pri delu naše službe, katere dejavnost je spremljanje in izvajanje investicijskih in razvojnih projektov.*

V zadnjih letih smo izpeljali veliko zahtevnih investicijskih projektov, ki so bili vsi uspešno realizirani. Trenutno jih poteka še nekaj, vendar bodo kmalu tudi ti končani. Kako bo z investicijami v prihodnje, je v veliki meri odvisno od nadaljnjega razvoja in situacije na trgu.

V času, ko so investicije omejene, je treba razvoju dati še večji pomen. Truditi se moramo še bolj kot doslej pri sodelavcih spodbujati potrebo po izboljševanju tehnoloških postopkov in procesov ali po razvoju novih proizvodov. Pri tem ni nujno, da se omejimo samo na osnovno proizvodno dejavnost Taluma, to je proizvodnjo in predelavo aluminija. Razvojni projekti so lahko tudi z drugih področij, pomembna je predvsem prava ideja.

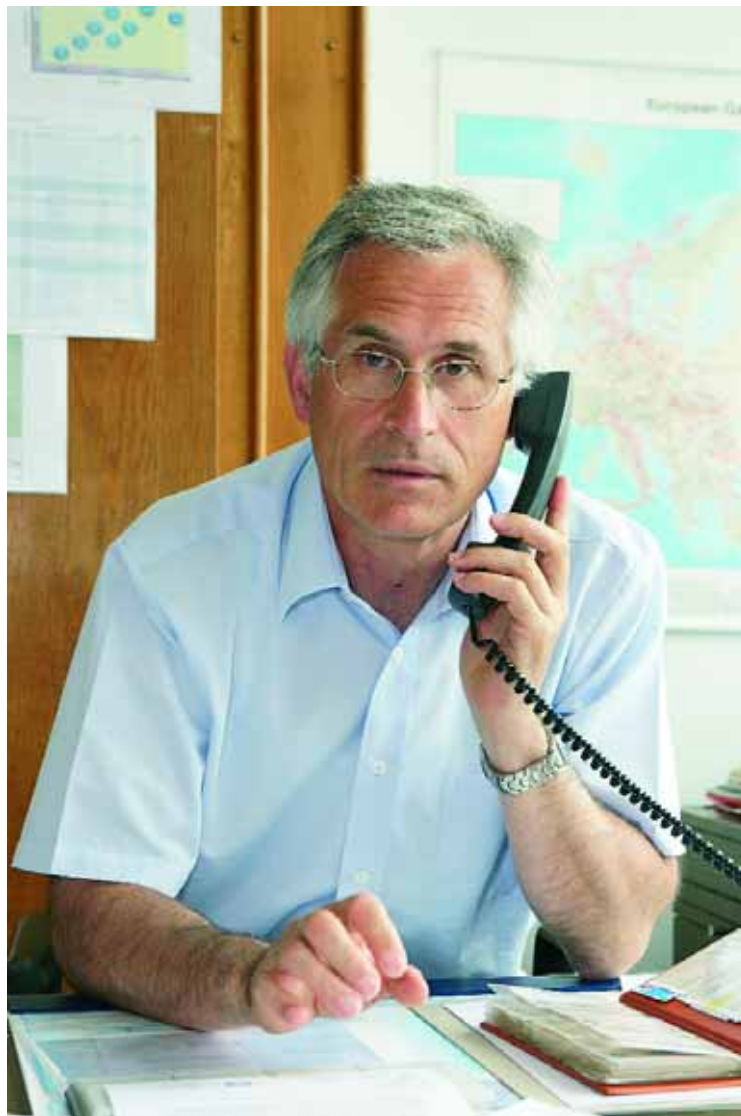
Vse delovne enote niso na enakih tehnoloških ravneh, zato so tudi razvojna vlaganja po enotah različna. Trenutno je razvoj najbolj intenziven v livarnah in pri proizvodnji ulitkov.

Pretaljevanje odpadnega aluminija je zagotovo eden od pomembnejših procesov, ki se bo v prihodnje še veliko spreminjal. Kljub sodobni tehnološki opreми sam proces še ni optimalen, zato bo na tem področju potrebnega še veliko razvojnega dela v smislu optimizacije proizvodnje in usvajanja proizvodnje sekundarnih zlitin, ki smo jih doslej proizvajali le v manjših količinah.

Proizvodnja ulitkov se ubada z veliko problemi, saj je zaradi narave proizvodov zelo zahtevna. Morda je najprej treba omeniti, da je delovanje trga ulitkov precej drugačno od delovanja trgov na področjih drugih proizvodov. Organizacija dela še ni optimalna, k ne preveč dobremu rezultatu pa je v preteklosti veliko prispevalo neobvladovanje kakovosti in zaradi tega velik izmet. K temu je treba dodati, da imamo še vedno samo enega kupca, ki nas zaradi tega, ker je edini, pri cenah nemalokrat izsiljuje.

Če želimo DE Ulitki spremeniti v dobičkonosen obrat, je treba narediti nekaj zelo pomembnih stvari. Izboljšati se morata organizacija proizvodnje in kakovost procesa. Z obstoječim kupcem se je treba dogovoriti o odprtih vprašanjih, ki nam povzročajo nemalo nepotrebni stroškov. Najpomembnejša naloga pa je, čim prej najti nove kupce, ker bomo na ta način postali manj ranljivi. V tem času potekajo zaključni pogovori z novim kupcem za razvoj dveh ulitkov. Izid pogajanj bo predvidoma znan v roku enega meseca. Pridobitev tega posla lahko pomembno prelomnico za nadaljnji razvoj proizvodnje ulitkov.

Na energetske področju smo v preteklih letih naredili zelo veliko. Kljub temu imamo na razpolago še veliko odpadne energije, ki bi jo lahko koristno uporabili. S tovrstnimi projekti bomo nadaljevali, saj lahko z njihovo realizacijo bistveno znižamo stroške energije. Ti projekti se običajno zaradi vse dražjih energentov hitro ekonomsko izplačajo.



Brane Kožuh

Časi slabših gospodarskih razmer niso primerni za čakanje. Nekje sem prebral: »Kdor v času krize spi, se po krizi ne zbudi več.« Tega se zavedamo tudi v naši službi. Trudimo se biti aktivni in inovativni in še bolj kot prej iščemo nove priložnosti na različnih področjih. Menimo, da je zdaj pravi čas za načrtovanje novih projektov, ki

jih bomo lahko realizirali po končani krizi. Vendar razvoj ni samo naloga naše službe, razpršen mora biti po vseh organizacijskih ravneh v podjetju. Naša glavna naloga je po eni strani spodbujanje sodelavcev k iskanju novih idej, po drugi strani pa organizacija in sistematično izvajanje razvojnih projektov. **x**

# Razvoj Taluma in obnovljivi viri energije

**MARKO DROBNIČ**  
FOTO: SRDAN MOHORIČ

*Biomasa, sonce in odpadna toplota iz procesov so viri energije, ki postajajo del Talumove strategije pri vlaganjih v zniževanje stroškov energentov in prijaznega odnosa do okolja.*



Marko Drobnič

Zgodovina človeštva je pokazala, da brez lahko dostopne in razpoložljive energije ni razvoja. Čeprav so fosilni viri energije – premog, nafta in plin – nadomestili les in moč ljudi oziroma živali šele pred približno tremi stoletji, je danes že jasno, da s temi viri ne bomo mogli napajati razvoja še naslednja tri stoletja. Razlogov za to je kar nekaj, najpomembnejši pa so zagotovo omejene količine fosilnih goriv, njihova razpoložljivost glede na geografski položaj in s tem posledično energetska odvisnost od imetnikov ter nenazadnje vplivi na okolje, ki jih fosilna goriva povzročajo. Prav zaradi vsega zgoraj navedenega postajajo obnovljivi viri energije vse

bolj pomembni. V to skupino spadajo sonce, voda, veter, energija iz biomase in geotermalna energija. V nasprotju z neobnovljivimi viri (fosilna goriva, kot so premog, nafta, zemeljski plin) ob-

novljivi viri niso količinsko omejeni, poleg tega pa pri pridobivanju energije nimajo škodljivih vplivov na okolje. V Talumu sledimo razvoju tehnologij na področju obnovljivih virov energije in se dejavno vključujemo v študije izvedljivosti tovrstnih projektov. Prav kot posledica tovrstnih raziskav je bil izpeljan **projekt ogrevanja rastlinjakov v Revitalu s kotlovnico na lesno biomaso**, za katerega lahko danes zatrdimo, da je bil uspešno realizirana naložba – poraba kurilnega olja kot fosilnega goriva se je v lanski kurilni sezoni zmanjšala na četrtno, po končanih zagonskih težavah v kotlovnici pa pričakujemo, da bo padla na šestino, to je na 60.000 litrov v kurilni sezoni.

O realizaciji tega projekta smo v Aluminiju podrobneje že pisali, drugi projekt, ki je trenutno v pripravljalni fazi, pa se nanaša na izkoriščanje sonca kot obnovljivega vira. Gre za izgradnjo sončne elektrarne.

**V Talumu oziroma na opuščnem odlagališču rdečega blata namreč želimo postaviti trenutno največjo sončno elektrarno v Sloveniji.** Projekt smo zastavili skupaj s partnerji oziroma soinvestitorji, ki vlagajo v sončne elektrarne, saj se zavedamo, da nam trenutna finančna situacija ne dovoljuje izdatkov za takšne namene. Osnove, namen in cilje projekta smo zastavili skupaj s podjetjem Solinvest, d. o. o., katerega interes in cilj sta izgradnja in trženje modernih, učinkovitih, predvsem pa okolju prijaznih fotovoltaičnih elektrarn. Talumova zemljišča, infrastruktura in človeški viri bodo tako stvarni vložek v skupni projekt, Solinvestov pa bo finančni vložek za nakup opreme. V sklopu raziskav, ki smo jih opravili pri tem projektu, so bili izvedeni splošni pregledi tehnologij proizvodnje električne energije s pomočjo sonca, preučene so bile tehnologije za uporabo v komercialne namene in zakonodaja s področja proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, ocenjene so bile možne lokacije za izgradnjo sončne elektrarne v Talumu ter izbrana tista, ki bi bila najprimernejša, pridobljene so bile okvirne ponudbe za izračun potrebnih investicijskih vlaganj in dobe vračila investicij. Prostor, ki ga imamo na razpolago na odlagališču rdečega blata, je dovolj

velik, da bi bilo možno na njem postaviti elektrarno z močjo 20 MW in več, vendar je to z vidika višine investicije, priključitve na distribucijsko omrežje, višine subvencij, ki jih država name-



nja za pridobljeno električno energijo iz sonca, ter razpoložljivosti modulov na tržišču v tej fazi neizvedljivo. **Idejna zasnova projekta in investicijski program sta bila izdelana za sončno elektrarno moči 1 MW, kar pa, kot je bilo že navedeno, predstavlja največjo sončno elektrarno v Sloveniji in praktično podvojitev trenutne količine proizvedene električne energije iz sonca. Višino investicije ocenjujemo na 3,5 milijona evrov, izvedbeno fazo pa nameravamo začeti že letos.**

**Naj omenimo še, da se ob navedenih projektih v Talumu lotevamo tudi projekta izrabe odpadne toplote, ki nastaja v proizvodnih procesih.** V ta namen je bil pripravljen kataster virov odpadne toplote in njenih potencialnih možnosti v različne namene. Z nekaterimi segmenti tega projekta se bomo prijavili tudi na razpise za pridobitev nepovratnih sredstev. S temi projekti v

Talumu dokazujemo, da postajata racionalna raba energije in vlaganje v obnovljive vire energije stalnica pri nadaljnjem razvoju podjetja.

Načrtov za vlaganja v obnovljive vire energije v Talumu je torej veliko, prav tako kot druga podjetja, ki se ukvarjajo s tem področjem, pa se tudi mi srečujemo s podobnimi težavami. Dosedanje analize kažejo, da se investitorji odločijo za naložbe v obnovljive vire energije, ko so za to izpolnjeni finančni oziroma ekonomski pogoji. Naprave so v obratovanju cenejše od tistih za pridobivanje energije iz fosilnih goriv, ker za delovanje ne potrebujejo goriva, vendar pa so investicijsko dražje kot elektrarne na fosilna goriva. Če želimo doseči pomembne energetske rezultate, je treba v obnovljive vire energije investirati bistveno večja finančna sredstva kot za klasične objekte. **Glavna oziroma edina instrumenta, ki ju**

**Slovenija uporablja za spodbujanje vlaganj v obnovljive vire energije, sta sistem fiksnih odkupnih cen za kvalificirane proizvajalce električne energije (obnovljivi viri energije in soproizvodnja električne energije in toplote) in nepovratne subvencije za obnovljive vire energije za proizvodnjo toplote,** vendar so v tem trenutku še premajhna spodbuda za bistveno povečanje vlaganj na tem področju.

V Sloveniji potrebujemo najverjetneje novo energetske strategijo, vendar ne za celotno energetiko. Klasična energetika se bo razvijala v skladu z razmerami na globalnih trgih nafte, plina, premoga in jedrske energije. V teh sektorjih imamo uveljavljena energetska podjetja z velikim številom strokovnjakov, ki bodo svoje sektorje vodili v skladu z možnostmi, razmerami in ekonomijo profita. **Potrebujemo pa strategijo na področju učinkovite rabe**

in obnovljivih virov energije. Ti dve področji zadevata ne samo energetska podjetja, temveč nas vse. **Zahtevata spremembo pogojev, spodbujevalne ukrepe, znanja in informacije. Nihče ni pripravljen vlagati, če se investicije ne izplačajo.** Država mora postaviti finančne in formalne pogoje, da se bodo investicije v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije izplačale. In prav to je osnova za večji napredek na področju investiranja v tovrstne vire energije.

Razvoj na področju vlaganj v tehnologije izrabe obnovljivih virov energije torej nezadržno raste. **V Talumu želimo temu razvoju slediti ter s tem potrditi oziroma nadgraditi naše aktivnosti na področju vlaganj v racionalno izrabo energije in okolje, s tem pa posledično zmanjševati stroške proizvodnih procesov.**



Španska sončna elektrarna moči 1 MW

# Želim si ustvariti dom in družino

**IVO ERCEGOVIĆ**  
FOTO: DARKO FERLINC



Blaž Tropenauer

*Talumov Razvoj je pred slabim letom obogatil nov član. To je Blaž Tropenauer, ki vam ga želimo podrobneje predstaviti. Blaž je univerzitetni diplomirani gospodarski inženir elektrotehnik in je tik pred zagovorom magistrske naloge. Prišel je iz Palome in pri nas opravlja delo projektne vodje. Odkriva nam svoj pristop k strokovnemu delu in svoje poglede na sedanjost in prihodnost.*

**Ali lahko opišeš pomen Taluma, morda tudi elektrolizni proces, ki ga mnogi imenujemo srce tovarne?**

Doslej sem spoznal, da se Talum – ob primarni proizvodnji aluminija – uspešno spoprijema tudi z izzivi, ki jih prinaša uvajanje novih proizvodov in proizvodnih postopkov. Podjetje je veliko in tako prostorsko kot organizacijsko ponuja tudi druge možnosti razvoja. Talum je moderno podjetje z velikim čutom za okolje, ima dobro infrastrukturo, lepo urejeno okolico, predvsem pa ljudi z resnim pristopom do dela. Skratka, podjetje prihodnosti. Elektroliza je dejansko srce tovarne, saj predstavlja temelj nadaljnega procesa. Prednost neposrednega pridobi-

vanja tekočega aluminija je v stroškovnem, energetske in časovnem vidiku.

**Kako je potekalo tvoje »pripravnishstvo«. Ali meniš, da si dovolj dobro spoznal proizvodni proces, poslovanje, način »življenja« Taluma ...?**

Ko sem prišel, sem bil prijetno presenečen nad dobro predstavitvijo podjetja, ki so jo opravili vodje delovnih enot in sodelavci. Menim, da sem vstopil v prijazno delovno skupino ljudi, ki ti je pripravljena pomagati pri delu. Tudi ljudje iz drugih delovnih enot so večinoma pozitivno razpoloženi.

Proizvodni proces sem za naloge, ki jih opravljam, spoznal dovolj dobro. Dejstvo pa je, da je to le kanček znanja in menim, da ga bom sčasoma iz različnih procesov pridobil še veliko. Poslovanje mi ni toliko tuje, saj sem podobne naloge opravljal že v prejšnjem podjetju, kjer sem se dnevno srečeval z ljudmi iz proizvodnje in administracije.

**Katere osnovne strokovne naloge si opravljal, kakšen je pri tem tvoj študijski pristop?**

Opravljam naslednje naloge: posnetek obstoječega stanja, presoja vplivov uvajanja novosti na obstoječi proizvodni proces in okolico, pridobivanje informacij o tehnični izvedljivosti in oceni projektov, izdelava študij izvedljivosti in rentabilnosti, pripravljanje

projektov na razpise EU, skratka, spremljanje projektov skozi vse faze.

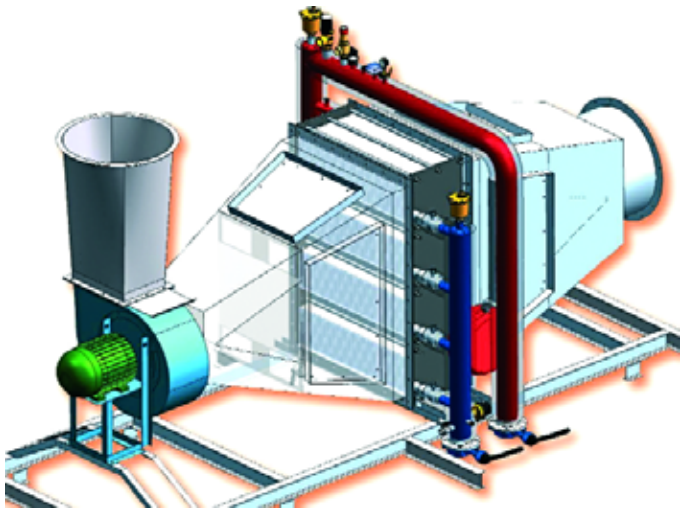
Če bolj praktično opišem, so moja osnovna dela zbiranje informacij iz notranjih in zunanjih virov (pregled in zbiranje obstoječe dokumentacije in preučevanje gradiva različnih ponudnikov), stalna komunikacija s sodelavci z različnih področij v podjetju, ogled in analiza obstoječih realiziranih projektov zunaj podjetja, za katere se zanimamo, stroškovne primerjave različnih variant, oblikovanje projektnih nalog in iskanje ponudb, priprava in koordinacija sestankov, sestavljanje zapisnikov sestankov, izdelava poročil posameznih faz projekta, proučevanje razpisne dokumentacije za prijavo projektov na razpise EU in še kaj.

**Lahko podrobneje opišeš projekte, pri katerih sodeluješ?**

Moje delo se je začelo pri odprtih projektih v Razvoju. S sodelavcem Markom Drobničem sva začela delati pri projektu Izraba toplote dimnih plinov iz Livarne zlitin in pri izgradnji novih prostorov za hčerinsko podjetje Revital.

Opravljam delo projektne vodje, kar pomeni, da spremljam projekte od idejne do izvedbene faze. Pri postavitvi sanitarij in pisarn za Revital sem pomagal pri koordinaciji gradbenih, strojnih in električnih del. Delo me je veselilo, saj sva z Markom imela na svoji strani izkušene nadzornike in





Toplotni izmenjevalnik dimnih plinov

korektno izvajalce del. Tudi vzdušje je bilo dobro in objekt je bil obnovljen z velikim poudarkom na stroških in v doglednem času.

V idejni fazi projekta Izraba odpadne toplote sem preiskoval možnosti izrabe toplotne energije za proizvodnjo elektrike. Izkazalo se je, da bi bila investicija prevelika, zato sem preiskoval naprej. Investicija v toplotni izmenjevalnik, ki bi z dimnimi plini ogreval vodo za ogrevanje, je bila že ugodnejša, a je bila doba vračanja še vedno predolga. Nova ideja, pri kateri se koristi čisti zrak, pa je še dosti bolj ugodna in dobičkonosna, zato pripravljam projekt v tej smeri, da bi ga lahko izvedli še pred zimo. Ta projekt je uvod v začetek energetske neodvisnosti podjetja od pare in nadomestitev ogrevanja z odpadno toploto iz procesa.

Trenutno je v fazi izvajanja tudi projekt za nadgradnjo sistema ogrevanja katrana v DE Anodne mase. Študija je namreč pokazala, da bo novi način ogrevanja omogočal obratovanje z bistveno nižjimi stroški. Prepričan sem, da bomo kot močan projektni tim ta projekt dobro izvedli.

**Kakšna pa je bila tvoja dosedanja pot? Mislim na odraščanje, šolo, prvo službo ...**

Odraščal sem v Gornji Radgoni. Srednjo šolo za elektrotehniko in računalništvo sem obiskoval v Mariboru, kjer sem dokončal tudi fakulteto. Po izobrazbi sem univerzitetni diplomirani gospodarski inženir elektrotehnike. Program je interdisciplinarno usmer-

jen v strogo tehnična in ekonomska znanja. Veseli me delo z ljudmi in planiranje stvari. V srednji šoli in kot študent sem delal v več podjetjih (EEK Videm, Tridata, Varnost Priva, SMM), ki so se ukvarjala predvsem s proizvodnjo in prodajo elektronskih naprav. Po končanem študiju sem svojo prvo redno zaposlitev dobil v podjetju Paloma, d. d., kot tehnolog v sektorju za razvoj in tehnologije. Začel sem z zaključnimi deli na čistilni napravi in nadaljeval pri projektu postavitve nove konfekcijske tovarne (načrtoval sem splošne in močnostne elektroinstalacije, vodil montažo in demontažo linij iz Švice, zagon linij, pripravljaval vzdrževanje, skrbel za odpravljanje napak, komuniciral s tujimi dobavitelji itd.). Delo sem nadaljeval pri postavitvi in vpeljavi novih, zelo zmogljivih linij za proizvodnjo robcev. Prevezel sem vlogo vodje projekta in nadaljeval dela v smeri priprave projektov na razpise za sredstva EU.

**Kmalu po tvojem prihodu v Talum se je začela kriza, ki je prišla od zunaj in je drugačna, kot si jo doživljal v Palomi. Kakšen je tvoj pogled na krizo v obeh podjetjih?**

V Palomi je bilo treba vložiti dosti več energije, da se je kakšna stvar premaknila. Vzrok niso bili nesposobni ljudje, saj niso nič slabše strokovno podkovani kot Talumovi delavci, vzrok je bilo predvsem slabo vzdušje v podjetju. Bilo je veliko menjav vodstva podjetja in s tem povezanih težav, ki so se prelile vse do najnižjih ravni. Vsakodnevne govornice o stečaju pod-



Toplotni izmenjevalnik za okoliški zrak

jetja, izpostavljanje podjetja medijem in prikaz podjetja v njih kot obsojenega na propad so povzročili še večje težave. Povečalo se je namreč nezaupanje kupcev in dobaviteljev v plačilno sposobnost podjetja. V Palomi sem delal pet let. Ker nisem verjel v izboljšanje razmer, sem si poiskal službo drugje in Talum se mi je zdel prava izbira.

Dejansko se je situacija s krizo obrnila na glavo. Paloma posluje sedaj pozitivno, kar naj bi bilo posledica nižjih stroškov vhodnih surovin. Če pa se bo politično izčrpavanje podjetja nadaljevalo, potem za Palomo žal ne vidim svetle prihodnosti. Talum posluje sedaj dosti slabše kot pred krizo, saj ga je zadela bolj kot druge panoge. Menim pa, da ne bo večno tako in da bo te krize konec hitreje, kot je videti. In če primerjam situacijo iz obeh podjetij, menim, da Talum ve, kaj hoče, in verjamem, da bo premagal krizo.

**Pravkar dokončuješ magisterij. Kaj v njem raziskuješ in koliko ti to daje moči in motivacije za delo na področju tehničnih znanosti?**

Res je, končujem nalogo, v kateri raziskujem najprimernejši način sežiganja določene vrste odpadkov. Primerjam dve tehnologiji sežiga, po dveh primerjalnih metodah. Delo je izvzeto iz prakse, saj smo želeli takšno sežigalno napravo postaviti v nekdanjem podjetju. Namen dela je ugotoviti, katera od tehnologij je po ekonomskih (investicije, obratovalnih stroški), tehnoloških (obratovalna zanesljivost) in ekoloških parametrih najprimernej-



Ploščni izmenjevalnik za čisti zrak

ša, in hkrati izbrati najustreznejšo tehnologijo.

Moram priznati, da se zelo veselim konca uradnega dela svojega šolanja. Šolanje mi je vzelo veliko dragocenejšega časa in je predstavljalo velik psihični napor. Popoldne, ob večerih in vikendih bi nedvomno lahko počel bolj zanimive in koristne stvari kot sta učenje in pisanje seminarskih nalog. Ampak na to gledam kot na dolgoročno investicijo in sedaj mi ni žal. Vsekakor sem si pridobil določena znanja in veščine, ki mi pomagajo v situacijah, ko je treba dobro pripraviti in definirati določeno temo. Velikokrat imam namreč občutek, da bi ljudje želeli doseči vse stvari prehitro in nepremišljeno.

**Povedal si že, kako se počutiš med nami. Kaj pa tvoji pogledi za naprej?**

Lahko dodam, da sem se na srečanjih zunaj službe počutil domače in me je veselilo, da se lahko odkrito pogovarjamo in malce pošalimo. Želim, da bi vzdušje v podjetju kot celoti ostalo takšno še naprej in da se ne bi predali malodušju, čeprav moramo v teh časih stisniti zobe.

Glede pogledov za naprej pa naj omenim, da je bila moja dosedanja pot kar pestra in dozdeva se mi, da teče čas vedno hitreje. Želim si dobiti dobro delovno mesto, si ustvariti dom in družino ter zaživeti polno življenje. Upam, da bom nekega dne imel zadosti sredstev, s katerimi si bom lahko privoščil svoj dom in se izselil iz najemniškega stanovanja.x

# Prihodnost vidim v dobri proizvodnji in prodaji

**IVO ERCEGOVIĆ**  
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

*Prejšnji mesec smo obiskali delavce, ki so v času preseljevanja med obrati prišli v DE Rondelice, sedaj smo se z istim namenom napotili v elektrolizo B. Kot je znano, je bila stara elektroliza izklopljena decembra 2007, kmalu zatem pa se je začela razgradnja peči na posamezne dele. Razgradnjo je vodil Stanko Horvat s tujimi pogodbenimi delavci, ki pa so jih ob pojavu krize zaradi zmanjševanja stroškov in viš-*

*kov delavcev zamenjali naši sodelavci. Tako je hala B sedaj delovišče in že prihod v ta ogromen prostor je dogodek, ki ga ne moreš pozabiti, iti neprizadeto mimo in reči, tukaj nekaj kopljejo, režejo, demontirajo ... Stara hala bo, ne glede na to, kaj se v njej dogaja, za vsakega, ki je začutil »goreče stare peči«, ostala v spominu kot elektroliza aluminija. Tudi ime bo ohranila.*



Milan Praprotnik



Marjan Irgl

Po odhodu Stanka Horvata sta bila organizacija dela in vodenje nove skupine zaupana Marjanu Irglu, ki je že pred tem sodeloval s Stankom. Prav neverjetno je, kako je Marjan navdušen nad tem delom, kako z veseljem razlaga dokaj zahtevne postopke in ga nič ne moti, da so »odmaknjeni od sveta« in da malokdo zaide v te prostore. Predvsem pa je pomembno, da mu je uspelo svojo motivacijo prenesti na sodelavce. Pet jih je prišlo iz nove elektrolize, dva sta iz anod. K tako pozitivnemu vzdušju je zelo pripomogla pravilna organizacija s strani vodstva Taluma in DE Elektrolize. Skupina namreč organizacijsko spada k DE Elektrolize, dela so na novo sistematizirana in ocenjena, tako da delavci niso izgubili doseženih razredov. To je bilo možno, ker gre za začasno in specifično delo, ki bo trajalo le do konca razgradnje. Poglejmo, kaj pravijo:

**Marjan Irgl:** V tovarni sem od leta 1979 in ves čas sem delal v vzdrževalniški skupini za obnovo elektroliznih

peči. Ko so me določili za vodenje nove skupine, sem to razumel kot odgovorno in zahtevno delo. Treba se je bilo sistematsko lotiti organizacije in poučevanja ljudi, ki so pred tem že opravili zdravstveni pregled. Danes lahko rečem, da nam je uspelo in da demontaža poteka dobro. Naša naloga je torej, da vse aluminijske tokovodnike, lire in fleksible spravimo na določena mesta, ker so to za Talum najbolj uporabni deli, namenjeni za pretaljevanje. Nekatere elemente peči, jeklo, obzidavo ... pa bomo prodali kot odpadni material. Moja skupina šteje sedem delavcev. Načrtovali smo jih osem in se nam to kar pozna, še posebej zaradi tega, ker imajo delavci pravico koristiti dva prosta dneva. To je tudi glavni razlog, da smo opravili okrog 20 odstotkov manj dela, kot je bilo planirano.

Sam proces sem organiziral v treh fazah: rezanje lir in fleksiblov, razrez tokovodnikov ter demontaža in prenos do lokalne deponije. Lire režemo s plazmo, zato ta postopek tako tudi imenujemo. Plazma je stroj, ki proiz-



Bogdan Jerenko



Rezanje s plazmo

vaja plamen. Tega poganja komprimirani zrak, delavec pa ga s pištolo usmerja na aluminjske dele. Gre torej za kombinacijo elektrike in komprimiranega zraka. Tokovodnike režemo s »kopjem.« Osnova sta kisik iz jeklenke in jeklena cev, napolnjena z varilno žico, kar je po obliki podobno kopju. Pri delovanju kisika odgoreva varilna žica in vroči curek, ki pri tem nastaja, topi aluminij. Pri obeh postopkih je treba upoštevati, da se dela opravljajo na težje dostopnih področjih, kar dodatno povečuje nevarnost, zato je vsak delavec posebej zaščiten in poučen o varnosti pri delu. Tretja faza je demontaža in odvoz razrezanih delov na deponijo. V tej skupini so trije delavci, ki upravljajo žerjav, prevažajo dolge kose aluminija, po celi hali odkrivajo in pokrivajo jeklene mreže in drugo. Vsa dela potekajo v

večnem prepihu, delavci pa so izpostavljeni opeklina, padcem in visečim bremenom.

O vsem vodim posebno evidenco, beležim čas rezanja s kopjem in plazmo, količine in vse druge pomembne parametre. Skleпам, da bo delo trajalo skoraj do konca leta. Posebej bi pohvalil odnos vseh sodelujočih, tako delavcev, ki se med seboj dobro razumejo, kot tudi vodstvo elektrolize, ki nam stoji ob strani.

**Milan Praprotnik:** Februarja letos bom dopolnil 20 let dela v Talumu. Od samega začetka sem delal pri anodni masi kot posluževalec stikalnih naprav in oblikovalnika. Za dela pri razgradnji hale sem se prostovoljno javil. Želel sem si zamenjati okolje, k čemu je pripomoglo dejstvo, da se pri anodah zmanjšuje delo. Tudi pogoji, pod ka-



Rezanje s kopjem

terimi so nas prestavili, so mi ustrezali. Pri plači sem celo pridobil dva razreda, vsi smo namreč ocenjeni na 25 razredov. Zaradi tega se mi manj pozna, da nimamo izmenskega dodatka, ker tukaj delamo samo eno izmeno. Res je delo začasno, vendar so nam obljubili, da nas čakajo stara dela. Opravljam demontažo in transport odrezanega aluminija z žerjavom, pa tudi vsa druga dela. Delo je raznoliko, zanimivo in tudi nevarno, vendar smo dobro pripravljani in upam, da se ne bo kaj zgodilo. Posebej bi pohvalil odlično vzdušje v skupini. Pričakujemo, da nam bodo namestili aparat za osvežilne pijače.

**Bogdan Jerenko:** V Talumu sem sedem let. Začel sem v elektrolizi C in delal kot elektrolizer od zagona nove linije leta 2002. Ker sem mlajši dela-

vec, so me po matični številki določili za višek. Nekateri so šli v livarno, jaz pa k razgradnji. To se mi v tej situaciji zdi normalno in za nas dobra rešitev. Tukaj opravljam dela rezanja aluminija s kopjem. Za ta dela je mene in Janeza Premzla poučeval Marjan Irgl. Vsi smo usposobljeni za vse, vendar imamo nekateri več prakse pri določenih delih. Ni lahko, treba je zelo paziti, saj je to gradbišče, dela pa bistveno drugačna kot v elektrolizi. Pogodbo imamo do konca avgusta in smo zelo složna skupina. Verjamem, da vodstvo Taluma ve, kaj dela, upam, da bomo elektrolizo spet zagnali in da bomo rešeni. Prihodnost vidim v dobri proizvodnji in prodaji.x



Janez Merc, Srečko Korošak, Mitja Kmetec, Marjan Irgl, Janez Premzl, Bogdan Jerenko, Janez Pulko, Milan Praprotnik

# Razgradnja energetskih transformatorjev iz hale B

**JANKO GAJŠT**  
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

*Predstaviti želim delo skupine za vzdrževanje visokonapetostnih naprav iz OE Elektrovzdrževanje pri razgradnji energetskih transformatorjev in dušilk, ki so napajale elektrolizo B.*

Osnovna funkcija transformatorja je pretvarjanje napetosti z višje ravni na nižjo ali obratno. Energetski transformator (TR) sestavljata železno jedro in bakreno navitje, kar imenujemo tudi aktivni del TR in je nameščeno v železnem kotlu. Pri oljnih TR je kotel napolnjen s posebnim oljem, ki služi kot izolator in hladilni medij hkrati.

Jedro TR je zgrajeno iz feromagnetne pločevine, debele manj kot 1 mm, da se zmanjšajo izgube zaradi magnetnega polja, ki se končuje za njim. Navitja so pri oljnih TR med seboj izolirana s posebnim papirjem, proti jedru in kotlu pa so na ustreznih razdaljah.

Aktivni deli TR so v kotlu med sabo in na kotel pritrjeni z različnimi kovinskimi in lesenimi oporami in stabilizatorji.

O razgradnji TR smo v OE Elektrovzdrževanje in Energetika razmišljali že pred ustavitvijo elektrolize B, ker smo kar nekaj teh »odsluženih« naprav skladiščili že več let. Pravi čas za razgradnjo pa je prišel v času gospo-

darske krize, ko se je zmanjšal obseg vzdrževalnih del v podjetju; mislim na investicijska in večja remontna dela.

V OE Elektrovzdrževanje vzdržujemo večino električne opreme za napajanje, transformacijo in prenos električne energije do porabnikov v obratih. Za to imamo ustrezno opremo in prostore ter seveda kader s potrebnim znanjem in izkušnjami.

Najprej smo pripravili navodila za razgradnjo TR z opisom ključnih postopkov, ocenili tveganja za ta dela in predpisali ukrepe za varno delo. Dogovorili smo se za načine predaje posameznih materialov, nastalih pri razgradnji, in določili odgovorne osebe za vse faze razgradnje. Jeklo in aktivno pločevino po pranju odlagamo na prostoru pri DE Anode, baker prevzemajo v livarni livarskih zlitin, kjer v peči T4 sežigajo izolacijo in jo nato uporabijo za legiranje in keramiko, naoljeni les in papir pa prevzame pooblaščen podjetje. Vsi materiali so pred predajo ločeno stehanti.

Naoljeni kotel in jedro operemo v pralnici. Kotel na koncu zaradi lažje prodaje razrežejo na mere približno 1 x 1 m delavci iz strojne delavnice.

Dela so stekla konec marca po izvedeni spomladanski reviziji električne opreme za napajanje hale C. V skupino za vzdrževanje visokonapetostnih naprav smo začasno premestili dva delavca iz DE Vzdrževanje, ki sta večša podobnih del in z njima ni bilo nobenih težav. Ob njiju dela pri razgradnji še vsaj en delavec iz skupine za vzdrževanje visokonapetostnih naprav, za organizacijo razgradnje in rednega vzdrževanja, ki teče ob tem, pa skrbi vodja skupine Slavko Vek. Evidence

odpadnega materiala vodijo v OE Elektroenergetika, za kar je zadolžen Bojan Kodrič.

Aprila in maja smo razgradili tri energetske TR (400 kVA, 1000 kVA in TR peči Junker), eno dušilko ter dva usmerniška in en regulirni TR.

Še nekaj števil v zvezi s pridobljenim materialom: iz usmerniškega TR smo dobili 5,3 tone bakra, 14 ton železa (kotel, jedro, radiatorji) ter približno

1,5 tone naoljenega lesa in papirja. Iz regulacijskega TR so količine približno pol manjše, iz dušilk pa še manj.

Za razgradnjo ostanejo še: 11 usmerniških TR, 12 regulacijskih TR, 33 dušilk in 5 velikih TR, ki imajo vsak po 4- do 8-krat več materiala kot usmerniški TR.

Po terminkih planih bi s to ekipo ob rednem vzdrževanju do konca leta razgradili večino našete opreme.x



Anton Drevenšek, Miroslav Lešnik, Franc Kavčevič, Vitko Goričan, Franjo Mihelač, Daniel Zidarič, Slavko Vek



Deli transformatorja

# Talum pomemben za slovenski energetska sistem

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC

*Podobno kot v drugih Talumovih enotah in vseh podjetjih, ki v svojem poslovanju čutijo vplive finančno-gospodarske krize, se tudi v DE Energetika soočamo s spremenjenimi delovnimi razmerami.*

Ne glede na obseg proizvodnje in storitev v podjetju moramo v DE Ener-

getika vsak trenutek porabnikom zagotavljati ustrezne količine in kakovost energentov za njihove dejavnosti – torej enako kot v času pred oteženimi razmerami poslovanja. Poleg tega izvajamo v tesnem sodelovanju s porabniki še veliko aktivnosti za zmanjšanje rabe energije (toplotne, električne,

ne, plina in vode), ki so bile v času intenzivnega investicijskega cikla v Talumu nekoliko zapostavljene.

V zadnjih šestih mesecih je v Talumu opazno zmanjšanje porabe električne energije za 60 odstotkov, zemeljskega plina za 40 odstotkov in vode za 70 odstotkov. Talum je pred zaustavitvijo elektrolize B porabil 13 odstotkov električne energije v Sloveniji, po njeni zaustavitvi 9 odstotkov, danes pa porablja 5 odstotkov vse električne energije v državi. Zaradi tega se je prvič zgodilo, da nas največji proizvajalci električne energije v Sloveniji celo prosijo, naj porabimo več energije, in glasno zagovarjajo pomen Taluma v slovenskem elektroenergetskem sistemu. Gre za iste strokovno utemeljene trditve, ki jih proizvajalci električne energije dopovedujemo že leta in leta! Naj podam še nekaj ugotovitev glede trenutnih cen energentov:

- električna energija: cena na za nas pomembni Leipziški borzi električne energije (EEX) se je od jeseni 2008

najmanj razpolovila; v Sloveniji je znižanje cen precej manjše, saj prodajalci zaradi uvoza dela električne energije dodajajo še stroške čezmejnih zmogljivosti oziroma meddržavnih daljnovodov;

- zemeljski plin: cena s šestmesečnim zamikom sledi ceni surove nafte, zato se je znižanje šele začelo, do konca leta pa naj bi se cene glede na jesen 2008 znižale tudi na polovico;

- toplotna energija: velja podobno gibanje cene; zemeljski plin je poglaviti vir za proizvodnjo pare.

Take cene energentov dolgoročno ne bodo obstale na sedanjih relativno nizkih ravneh, saj bodo sledile pričakovanim pozitivnim gibanjem v gospodarstvu. Zato je pomembno, da čim skrbneje ravnamo z vsemi viri, ki jih potrebujemo za življenje in delo, tudi s tistimi, ki se nam zdijo še tako majhni in nepomembni.

Finančno-gospodarska kriza je dejstvo in jo bomo uspešno premagali. V to sem trdno prepričan!<sup>x</sup>

## INOVACIJE

# Podelitev priznanj inovatorjem

DARKO FERLINC  
FOTO: DARKO FERLINC

Tudi letos je Štajerska gospodarska zbornica razpisala natečaj za najboljše inovacije ter podelila priznanja in diplome inovatorjem za najboljše inovacije v Podravju za leto 2008. Sodeloval je tudi Talum z inovativnim predlogom Draga Vugrinca, zaposlenega pri napravi za čiščenje črpalnih cevi. Vugrinec je za svoj inovativni predlog Ojačitev črpalne cevi prejel diplomu. V dveh letih so trije Talumovi inovatorji prejeli priznanja za svoje inovacije.

Pri Vugrincu gre za cev za ejektorsko črpanje aluminija iz elektrolizne peči. Cevi so na zgornjem delu pokale in skozi razpoke je uhajal zrak, zaradi česar so bile neuporabne. Inovator je predlagal ustrezen rešitev, ki preprečuje nastanek razpok na tem delu cevi. To je dosegel z ojačitvijo gornjega de-

la cevi, ki se sedaj izdelujejo po njegovem predlogu.

Inovacija je na ravni tehnične izboljšave, za katero je inovator v Talumu prejel tudi denarno nagrado.

Najvišje sta se uvrstili inovaciji družb Impol in Primat. Prva je prijavila postopek valjanja aluminijaste folije za farmacevtsko industrijo. Impolčanom je uspelo v proizvodnjo uvesti zahteven postopek valjanja folije, ki mora ustrezati mnogim parametrom in visokim standardom, od debeline 0,06 mm, prek zadovoljive površine, poroznosti, trdnosti itd. Družba Primat pa je predlagala rešitev za bankomat, odporen proti eksplozijam plina. Sodobni vlomilci so namreč prav na tak način vlamljali v bankomate in iz njih kradli denar. Menda so prvi v Evropi, ki ponujajo tako varen bankomat.<sup>x</sup>



Drago Vugrinec



Drago dobiva priznanje



## INTERVJU

Pogovarjali smo se z Danielom Lačnom

# Učimo se

**IVO ERCEGOVIĆ**  
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Danes vam predstavljamo Daniela Lačna, sodelavca iz finančno-računovodske službe. Naš namen je, da bi bolje spoznali njega in računovodstvo, to specifično področje dela, ki ga uspešno vodi že enaindvajset let. Temu pogovoru je zelo nasprotoval: »Prosim, pusti me, ne želim se izpostavljati javnosti, preveč dela imam,« se je opravičeval. Vem, da raje v miru dela s svojimi sodelavci, kjer v tišini pisarne premleva številke, tabele, analize ... Znano mi je tudi, da je ne glede na stalne obveznosti vsakomur v Talumu vedno na razpolago. Nosi torej veliko odgovornost, ker so bilance uspeha pomembne ne samo za revizorje in davkarje, ki so nas zadnja leta pogosteje kontrolirali, ampak predvsem za poslovanje Taluma. Svojo odgovornost Daniel pokaže tudi na zunaj, zato vedno, kadar ga srečam, poskušam uganiti, kako nam kaj gre. Bili so časi, ko se mu je vse smejalo, pa spet taki, ko je bil zelo zamišljen, saj se spomnimo pritiskov prejšnje vlade. Ob koncu lanskega leta so ga premagale črne misli in kar nekaj časa ni spregovoril niti besede. Šel je mimo bled, malo zviti, sklonjen naprej, s široko odprtimi očmi je hitel k šefu, sodelavcu Dečmanu ... Razumel sem ga, saj smo vsi vsak na svoj način doživljali izgubo proizvodnje in prodaje aluminija, njega pa so mučile številke, bilance, likvidnost ... No, zadnje mesece je malo bolj umirjen, zato je čas, da ga vprašamo o vseh teh rečeh, saj bi moralo biti vodenje Talumovega računovodstva poleg odgovornosti tudi velika čast.

*Ali ti je zares v čast opravljati to delo?*

Seveda mi je v čast, in to veliko. Sem pa eden tistih, ki sem lahko srečen, da opravljam poklic, za katerega sem usposobljen, in to v podjetju, s katerim se istovetim. Lahko bi se reklo, da dosegam popolnost, kajti uživam v tistem, kar počnem. Sicer pa je zame vsako delo častno.

*Lepo se sliši. Kakšna pa je tvoja življenjska pot?*

Res se nobenega dela ne sramujem, ker sem v življenju preživel marsikaj hudega in tudi dobrega. Moja mama je bila samohranilka, brez službe je morala nas tri (imam še sestro in brata) preživeti z dvema hektarjema zemlje ter dvema kravama, za kar sem ji hvaležen. Tako sem pasel krave, pobiral krompir, bil pri »pavrah« hlapec ... Kot dijak in študent pa sem delal pri Talisu, Cevovodu in drugje prek študentskega servisa, da sem se lahko šolal. Prepričan sem, da v teh časih, ki jih živimo, ne bi imel ne finančnih ne drugih možnosti, da bi se lahko izšolal, zato sem hvaležen socializmu, da mi je dal osnovo za življenje in za to, kar sem postal. Tako sem dokončal Ekonomsko-poslovno fakulteto v Mariboru.

*S tem si tudi pokazal svojo upornost in močno voljo. Kako si našel Talum in kako je šlo naprej?*

V Talum sem prišel aprila leta 1988. Imel sem srečo, da je Zlatko Špoljar v meni prepoznal osebo, ki jo je izklesal v računovodjo. On me je usmerjal in zahteval, da se vpišem na podiplomsko izobraževanje za preizkušene računovodje; to je licenca, ki sem si jo pridobil leta 2004 in jo moram obno-

viti vsaki dve leti (z dodatnim izobraževanjem je treba zbrati določeno število točk), da sem lahko računovodja v veliki gospodarski družbi. Razumel sem, da mora računovodja imeti ustrezno znanje, ki ga mora nenehno dopolnjevati. Tudi za računovodstvo velja, kot za druge dejavnosti, da so edina stalnica spremembe. Kdor jih ne upošteva, zaostane in počasi izpade iz konkurence.

Srečo imam tudi sedaj, kajti njegov naslednik, mag. Franc Visenjak, ima sposobnost strateškega razmišljanja in širok poslovni pogled. Ima tudi sposobnost za obvladovanje tveganja organizacijskih sistemov in procesov ter druge lastnosti dobrega vodje. Predvsem bi poudaril njegovo poštenost in upoštevanje etičnih norm, zato mu sodelavci verjamejo.

*Franc bo vesel tega opisa. Večina prihajaš v službo športno oblečen, občasno pa v svečani temni obleki, beli srajci, s kravato, klobukom ... To najbrž nekaj pomeni.*

Srečo imam, da mi ni treba biti vsak dan »polikan«. Večina mojih stanskih kolegov in kolegic v drugih podjetjih ima v opisu del in nalog napisana tudi pravila urejenosti in oblačenja. Tudi tukaj se vidi veličina našega predsednika Uprave, da nam prepusti odločitev o zunanjem videzu oziroma urejenosti. Zavedam se, da opravljam delo računovodje Taluma, to je poklic s širšim družbenim ugledom, ki je pod drobnogledom javnosti in od katerega se pričakuje neoporečnost in odličnost na poklicnem področju in tudi zunaj poklicnega delovanja.

Res je, da obleka ne naredi človeka, zato sem najraje v kavbojkah, v njih se

najbolje počutim. To je sicer redko, a zanje izkoristim vsak »navaden« dan, ko sem zatopljen v delo. Vendar so dogodki, ko moram priti urejen, v obleki, predvsem iz spoštovanja do poslovnih partnerjev, sodelavcev, ko imamo kakšen pomemben sestanek ali prireditev.

*Ali nam lahko na kratko opišeš osnovne dejavnosti, ki jih izvajaš skupaj s sodelavci?*

Računovodstvo je osrednja informacijska dejavnost podjetja, saj zagotavlja podatke oziroma informacije o poslovnih in finančnih uspešnostih družbe ter o njenem premoženjskem in finančnem stanju za notranje in zunanje uporabnike informacij. Spremlja in proučuje vse procese in stanja, da bi se zagotovilo gospodarno (umno) ravnanje, pa tudi ekonomske razsežnosti vseh dogajanj znotraj izvedbenih, upravljalnih in informacijskih funkcij. Proces v računovodstvu predstavlja evidentiranje, presojanje in izkazovanje premoženjsko-finančnega položaja ter poslovne in finančne uspešnosti. Računovodstvo pa je sestavljeno iz računovodskega predračunavanja, računovodskega evidentiranja in obračunavanja, računovodskega nadziranja, analiziranja in informiranja.

*Dokaj zapleteno za navadne smrtnike. Ali so kakšne posebnosti, ki ste jih uvedli iz dolgoletne prakse?*  
Seveda se to pozna. Tako si pri svojem delu prizadevam, da računovodstvo ne bi bilo usmerjeno le nazaj, da ne bi kazalo samo denarno izraženih podatkov, da bi dajalo pravočasne in točne informacije za odločanje. S krizo, ki nas je doletela, čedalje bolj spoznavamo potrebo notranjih uporabnikov

informacij po tem, da v računovodstvu proučujemo tudi možnosti uspešnega poslovanja Taluma v prihodnje, ne le ugotavljamo dobiček za nazaj.

*Ko pridejo revizorji, se pokaže vznemirjenje, neko posebno stanje v celotni službi. Kako poteka delo revizorjev?*

Revizija letnega poročila z računovodskimi izkazi se opravi enkrat letno v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah ter listino o nameri za sklenitev revizijskega posla, ki je v skladu s splošnimi pogoji za revidiranje v Republiki Sloveniji. Redna revizija se izvede v dveh delih: začetna stopnja revidiranja s spoznavanjem notranjih kontrol in končna stopnja revidiranja z izročitvijo poročila o revidiranju in pisma organom upravljanja.

*Kaj pa izredne revizije?*

Poleg redne revije smo bili deležni raznih izrednih revizij, ki se večinoma opravijo ob kakšni anonimni prijavi o oškodovanju družbe ali pa po posebnem naročilu lastnikov oziroma od njih postavljenega nadzornega sveta. V vseh teh letih so nas revidirale in ocenjevale številne revizijske družbe: PriceWaterhouseCoopers, d. o. o., iz Ljubljane, Valuta, d. o. o., iz Maribora, Renoma, d. o. o., iz Ljubljane ... – se niti ne spomnim vseh –, ki niso ugotovile nepravilnosti in neuskajenosti dejanskega stanja z računovodskimi poročili in izkazi.

Prav tako se lahko pohvalimo, da v vseh dosedanjih davčnih, trošarinskih in carinskih pregledih nismo imeli pomembnih nepravilnosti. Spomnim se, da je bila zadnja nepravilnost ugotovljena pred 15 leti, ko smo še v okviru TGA opravljali gostinsko dejavnost in



prodajali cigarete. Pri dvigu cen cigaret v času velike inflacije nismo obračunali prometnega davka; ta nepravilnost se mi zdi neprimerljiva z vrednostjo prodaje aluminijevih proizvodov ali odvedenimi dajatvami.

*Pred nami je letno poročilo Taluma za leto 2008, pregledno napisano in lepo oblikovano. Predstavlja kronsko delo članov Uprave in drugih strokovnjakov. Kako komentiraš pristop vaše službe in izjavo predsednika Danila Topleka, da Uprava potrjuje, da so bile dosledno uporabljene ustrezne računovodske usmeritve ter da so bile računovodske ocene izdelane po načelu previdnosti in dobrega gospodarjenja?*

Javni interes je, da so računovodski izkazi in druga razkritja gospodarskih družb resnični in pošteni, da so v vsakem primeru pripravljene tako, da strokovno usposobljen uporabnik pridobi dovolj informacij za oceno tveganj, ki jim je izpostavljen pri investiranju in poslovanju s podjetjem. Računovodske usmeritve so načela, temelji, dogovori, pravila in navade, ki jih je Talum upošteval pri sestavi računovodskih izkazov. Spremenijo se le, če tako zahtevajo računovodski standardi, na osnovi katerih so bili računovodski izkazi narejeni.

Načelo previdnosti in dobrega gospodarja pomeni, da so v računovodskih izkazih dolgovi ovrednoteni po najvišji vrednosti, sredstva pa po najnižji.

*Čisti dobiček je bil leta 2008 v primerjavi z letom 2007 iz znanih razlogov bistveno manjši. Ali nam lahko preprosto razložiš, kako se oblikuje čisti dobiček?*

Čisti dobiček je razlika med prihodki in odhodki, zmanjšana za davek, obračunan od dobička. Če so prihodki manjši, je razlika čista izguba.

*Kakšne možnosti ima uprava Taluma pri razporejanju čistega dobička?*

Pravila za razporejanje so določena v Zakonu o gospodarskih družbah, točneje, v 230. členu tega zakona. Ko se pokrije izguba, oblikujejo zakonske ali statusne rezerve, lahko uprava skupaj z nadzornim svetom eno polovico oziroma 50 odstotkov čistega dobička razporedi v rezerve iz dobička. Ta raz-

poreditev mora biti usklajena in dogovorjena, če pa ni tako, se odločitev o delitvi tudi te polovice dobička prenese na skupščino oziroma lastnika, ki odloči o delitvi celotnega dobička. O razporeditvi druge polovice dobička pa lahko uprava samo predlaga lastnikom, kako naj na skupščini razporedijo dobiček.

*Po mnenju pooblaščenega revizorja Renoma so računovodski izkazi za leto 2008 resničen in pošten prikaz finančnega stanja družbe Talum ter njenega poslovnega izida in denarnih tokov za tedaj končano leto v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi. Ta dokaz, da je poročilo pošteno, danes najbrž veliko pove.*

V zadnjem času se veliko govori o tem, da so z vstopom Slovenije v EU postavljene pred računovodje velike zahteve. Vendar menim, da samo po sebi to ne pomeni veliko novih zahtev. Veliko bolj kot sam vstop v EU vpliva na vlogo računovodstva dejstvo, da v bližnji preteklosti računovodstvo ni bilo tako pomembno, kar se je pokazalo z zlomom nekaterih poslovnih gigantov, med katerimi sta bila najodmevnejša Enron in Parmalat. Da bi javnost zaupala računovodstvu in računovodjem, morajo računovodski izkazi predstavljati resnično in pošteno sliko vrednosti finančnega položaja vsakega podjetja, saj so temeljni kamen vsake gospodarske ureditve. Zato so finančni škandali, ki so jih povzročili neresnični računovodski izkazi, revizorji pa jih niso odkrili, omajali zaupanje javnosti v računovodstvo in tudi v revizijsko stroko.

*V Talumu se to očitno ne more zgoditi. Kako ocenjuješ usposobljenost svojih sodelavcev?*

O tem, kaj je glavna naloga računovodij, da bi v podjetju zmanjšali tveganje, je po mojem mnenju poleg notranje revizije, preverjanja informacij, kar opravi uprava in nadzorni svet, sprejetja navodil za delo za postopek o pripravljanih informacij še zmogljiva računovodska služba v podjetju. Med pogoji za zmogljivost so zagotovo tudi dobri kadri. Glede na to, da tudi v tem primeru velja pregovor, da riba smrdi pri glavi ali – kot mi je pred časom rekel nekdo – če se trese ribi glava, se trese tudi trup, menim, da je za



računovodstvo in njegove izkaze za pridobitev zaupanja javnosti najpomembnejše to, kakšen je računovodja in kakšne sodelavce ima. V teh letih sem si zgradil zelo dober, zaupanja vreden krog sodelavcev, ki svoje delo opravljajo ažurno, natančno in strokovno. Prav zato sem prepričan, da računovodski izkazi Taluma prikazujejo resnično in pošteno finančno sliko Taluma.

*Na osnovi tega je Nadzorni svet, brez spornega starega predsednika, predlagal skupščini, ki bo konec junija, da podeli razrešnico Upravi in Nadzornemu svetu družbe in s tem potrdi in odobri delo Uprave in Nadzornega sveta v poslovnem letu 2008. Torej lahko skupščino, za razliko od prejšnjih let, kljub kriznim razmeram pričakujemo mirno?*

Glede na dejstvo, da je odstopil predsednik Nadzornega sveta, lahko na tej skupščini pričakujemo imenovanje novega nadzornega sveta. Upam pa, da bodo delničarji Taluma predvsem zaradi gospodarske krize sprejeli predlog Uprave o razporeditvi bilančnega dobička leta 2008 v druge rezerve iz dobička.

*Kaj je po tvojem mnenju odločilno pri ohranjanju Taluma v dobri finančni kondiciji?*

Za to, da smo v dokaj dobri finančni kondiciji, se lahko zahvalimo predvsem preteklemu umnemu gospodarjenju ter pravočasnemu in hitremu ukrepanju ob nastopu krize. Izklopa elektrolize najprej nisem razumel in nisem verjel v pravilnost odločitve, zato sem se ob tej novici podal v izračun oziroma v ekonomsko upraviče-

nost izklopa. Že naslednji dan sem ugotovil, da je bil ta radikalni ukrep pravilen. Izračun in tudi dosedanji potek krize in poslovanja so pokazali, da so bili vsi izvedeni ukrepi pravilni in dovolj hitri. S tem smo ohranili velik del likvidnih sredstev. Verjemite mi, da bi ob nezmanjšanem obsegu obratovanja elektrolize Talum že bil nesolventen.

*Kaj lahko poveš o novoustanovljenem odboru za tveganje?*

V Talumu se zavedamo, da so vsa poslovna tveganja posredno tudi finančna in vplivajo na plačilno sposobnost podjetja. Zato smo ustanovili odbor za tveganja, na katerem obravnavamo vsa tveganja, ki jim je Talum izpostavljen: tveganje spremembe cen (LME – zavarovanje, /hedging/), kreditno tveganje (odprte terjatve do kupcev), valutno tveganje (razmerje med ameriškim dolarjem in evrom), tveganje spremembe obrestnih mer, tveganje izpostavljenosti do posamezne osebe, likvidnostno tveganje, zavarovanje premoženja, interesov, odgovornosti, spremljamo in analiziramo zaloge (osnovne surovine, polproizvodi in gotovi proizvodi). V odboru, ki se sestane vsak ponedeljek, so predstavniki nabave, prodaje, financ in računovodstva, po potrebi pa ta krog razširimo še na dodatne osebe, ki pokrivajo področja oziroma teme, ki se na odboru obravnavajo.

*Letos je prvič v zgodovini tovarne predvidena nekaj desetmilijska izguba. Kaj pričakuješ?*

Večkrat sem že dejal, da kratkoročna izguba praviloma ni problematična, vendar dolgoročno načena denarni tok in s tem povezano likvidnost, ki je





eden izmed kriterijev solventnosti. Talum trenutno tekoče poravnava vse zapadle obveznosti do dobaviteljev in drugih upnikov in na današnji dan ne izkazuje nobene zapadle neplačane obveznosti. Prav tako smo zaključili prvo četrletje letošnjega leta z minimalnim dobičkom. Ta pozitiven rezultat je posledica predvsem prodajnih cen, katerih osnova so povprečne cene na LME iz zadnje četrtine lanskega leta, ki so bile višje kot prodajne cene letošnjega leta. Pričakujem pa negativen rezultat iz poslovanja že ob polletnem obračunu. Izguba nam lahko povzroči dodatne težave pri poslovanju in vzdrževanju tekoče likvidnosti.

*Vse energije ne porabiš v Talumu. Še veliko je ostane za planinstvo, kolesarjenje in še kaj. Videti je, da vse to delaš z določenim višjim ciljem, da o vsem dobro premisliš.*

Življenje je takšno, kot si ga organiziramo. K temu organiziranju najprej sodi doumevanje dela, počitka in igre ter razdeljevanje časa na te tri dele, kolikor je razdelitev še pod našim vplivom. Najprej se seveda srečujemo z vprašanjem, kako razumeti delo. S psihološkega vidika je delo zavesten napor v zvezi s človekovo dejavnostjo; z ekonomskega vidika pa je delo zavestna, premišljena in smotrna človekova dejavnost, ki se opravlja za dosego gospodarskih ciljev.

Zato počitek zame ni samo jesti, piti, spati, ležati in tako naprej, ni le sproščanje s kramljanjem v družbi ali, nasprotno, oddaljevanje ljudi v samoto, ampak v fizični okrepitvi, ki je zame bistvena vsebina počitka. Čeprav se včasih vprašam, ali živim, da delam, ali pa obratno, ali delam, da živim. Večina prijateljev ve, da rad hodim, pla-

ninarim, kolesarim, tekam. Nisem eden tistih, ki skoraj ves prosti čas porabijo zgolj za doseganje rekordov, zasnovanih na lastni fizični moči, temveč sem eden tistih, ki želi s fizično okrepitvijo v prostem času prispevati k rasti celovite osebnosti. V zvezi s tem se je koristno spomniti na star arabski pregovor, ki se glasi: »V gibanju je blagoslov«. Fizično okrepitev presojam iz zornega kota koristi za sprotno in prihodnjo ustvarjalnost.

*Kot planinca sem te najbolj spoznal, ko si me pripeljal na vrh Triglava. Se še ukvarjaš z organizacijsko pohodov?*

Kakor vsako leto tudi letos s sodelavcem Matevžem organizirava pohod na Triglav. V teh letih, kar hodim – prvič sem bil leta 1984 (vmes le štiri leta nisem bil gor) –, sem popeljal že več kot 300 novincev na našega očaka, ki me vsako leto očara, zbudi spoštovanje in neizmerne občutke zmagoslavja. Do sedaj sem imel srečo (je treba potrkati po lesu), da so vsi, ki so bili z menoj, prišli domov živi in zdravi. V veliko zadovoljstvo mi je, da vsi okrog mene razumejo, da je treba gore spoštovati in se nanje povzpeti le dobro pripravljen ne samo psihično in kondicijsko, ampak tudi primerno obut in oblečen. Zaradi tega sem predlani sodeloval pri ustanovitvi planinskega društva občine Kidričevo, kjer smo nabavili vso varovalno opremo za 20 planincev (varnostni pas, čelade, vrvi, dereze ...) ob pretežni pomoči Taluma. Hkrati pa v planinskem društvu izobražujemo planinske vodnike, ki bodo lahko vodili nas z ravnine v visokogorje. Vse Talumove planince vabim, da se včlanijo v planinska društva ter da se pred odhodom v visoko-

gorje pripravijo in informirajo o vremenu in drugih nevarnostih, ki jim pretijo v gorah.

*Je Triglav dovolj zate?*

Očitno ne, zato imam vsako sobotno in nedeljsko jutro rezervirano za naš haloški Triglav, to je Donačko goro, na katero se odpravimo kar družinsko, z življenjsko sopotnico Metko in starejšo hčerjo. Iz Lovrenca krenemo z Lördom, našim psom (bernski planšar) ob 6.30, in to poleti, pozimi, v dežju ali v sončnem vremenu. Lansko leto sem Donačko goro osvojil več kot 120-krat, letos pa smo bili gori že več kot 50-krat.

*Pri kolesarskem izletu v Kumrovec sem vas opazoval iz kombija, o čemer pišemo v posebnem prispevku. Kako si postal kolesar?*

V Kumrovec se odpravimo na dan mladosti, to je 25. maja, in to 10 do 20 zanesenjakov. Nekajkrat smo to pot podaljšali in se zapeljali še do Svetih gor, ki je romarsko središče. Za »pecikl« me je navdušil predsednik Uprave, ki me poučuje tudi o kolesarstvu, teoretično in praktično, ne samo o poslovanju. Zelo rad se vozim z njim, saj ima zelo dobro kondicijo, na kolesu kaj dosti ne govori, rad pa pritisne na pedal.

*Tvoji kolegi so mi zaupali, da si na kolesu izjemno trdoživ, nabit s kondicijo in da spominjaš na profesionalca.*

Pretiravajo. Sam se večinoma vozim po haloških cestah, izogibam se mest in prometnih cest, prav tako se izogibam množičnim prireditvam, maratonom, kajti možnosti za nesreče so na teh prireditvah zelo velike. Moj najljubši kolesarski cilj je haloški Bolfenk, kamor se podam, ko sem psihološko izčrpan, jezen na zadeve, ki se ne izidejo ali pa zanje nimam rešitev. S kolesom se po navadi odpravim sam, in bolj ko sem jezen, bolj pritiskam na pedale in stresam jezo nanje. S tem si zbistrim glavo in po navadi imam rešitev za problem, še preden kolo obesim na klin v garaži. Rad imam vožnjo navkreber, in čeprav sem malo prej napisal, da ne maram ljudi z rekordi, se bi pohvalil (včasih me tudi v športnih aktivnostih zanese – tudi to je človeško), da Bolfenk prevozim pod dvajsetimi minutami, kar je zame kot pisarniškega delavca kar lep uspeh.

Lani smo s kolesom osvojili Grossglockner, s kolesom sem bil še na Mangartu prek Vršiča in Predela, predlani pa smo bili povabljeni na kolesarski maraton, ki ga je organiziral kolesarski klub Sava iz Kranja – preko 2.200 višinskih metrov in 160 dolžinskih kilometrov in še bi lahko našteval.

*Videvam te tudi na kulturnih prireditvah. Je to zaradi otrok ali ...?*

Zame je psihična sprostitev prav tako bistvena sestavina počitka kot fizična, zaradi tega obiskujem koncerte, predstave in razstave, kjer je moja vloga predvsem pasivna, torej sem gledalec. V zadnjih letih so to predvsem obiski abonmaja komedij Narodnega doma v Mariboru ter ogledi klasičnih baletnih in opernih predstav v SNG Maribor. Ne maram novodobnih »zateženih« predstav, ki jih niti ne razumem in me utrudijo in zamorijo, ko se npr. na odru obmetavajo s perjem ali krvjo, spuščajo neživiljenjske krike, pa potem še spati ne morem; ne, to ni zame. Zelo rad poslušam klasično glasbo, v pisarni mi vedno igra, bolj na tiho sicer, da me ne moti in da preglaši druge moteče zvoke.

Šta pa obe hčeri končali 6-letno baletno in glasbeno šolo. V teh desetih letih je bilo ničkoliko voženj na balet, v glasbeno šolo in njune druge zunajšolske dejavnosti, za kar pa mi ni žal ne časa ne bencina, kajti menim, da sem jima s temi dejavnostmi razširil obzorja ter da sta pridobili delovne navade.

*Ali bi rad še kaj sporočil Talmovcem?*

Verjamem, da bo Talum prebrodil in preživel sedanje težave. Kako globoke rane bo ta kriza pustila na njem oziroma na nas, pa bomo videli. Verjamem v vodstvo podjetja, da bo potegnili prave poteze pri iskanju novih poti. Na koncu bi citiral še stavek z našega elektronskega portala: »Izobraževanje je večna tema, izziv, ki bo vedno pomembnejši tako za našo osebno rast kot tudi za naše podjetje.« Temu lahko dodam še misli Arthurja Schopenhauerja: »Običajni ljudje razmišljajo, kako bi potratili čas, pametni, kako bi ga koristno uporabili.« Pa še nemški pregovor: »Nihče ni prestar, da bi se česa naučil.« Torej, učimo se!<sup>x</sup>

# Kakovost je (bo) pogojev za preživetje

MAG. KARMEN JOŠT  
FOTO: SRDAN MOHORIČ



Mag. Karmen Jošt

Letošnja presoja sistema kakovosti vodenja po ISO 9001 in ISO/TS 16949, ki so jo izvedli neodvisni presojevalci certifikacijske hiše Bureau Veritas, se je nekoliko razlikovala od prejšnjih. Presojo sta zaznamovala predvsem dva dogodka: prehod na novo izdajo standarda ISO 9001:2008 in razširitev sistema po ISO/TS 16949

(dobavitelji avtomobilski industriji) tudi na področje proizvodnje in prodaje ulitkov. Presojevalci med presojanjem sistemov niso zaznali nobene neskladnosti, zapisali so le nekaj priložnosti in predlogov za izboljšanje sistema poslovanja.

Podobno kot drugi standardi je tudi ISO 9001 podvržen periodičnim pregledom, da se ugotovi, ali je še vedno ustrezen, ali je potreben posodobitve, ali ga je treba razveljaviti. Periodični pregled poteka vsakih 5 do 6 let. Značilno za ISO 9001 je, da izdaji s pomembnimi spremembami praviloma sledi izdaja z manjšimi spremembami. Ker je bila izdaja leta 2000 glede na predhodno izdajo bistveno spremenjena in dopolnjena, vključuje izdaja iz decembra 2008 samo manjše spremembe, kot so: odprava napak, ugotovljenih v zadnji izdaji, spremembe teksta posameznih zahtev, da bi izboljšali njihovo razumljivost, dodatne

obrazložitve v opombah. V izdaji ISO 9001:2008 praktično ni novih zahtev. Kljub temu pa je bilo treba pregledati vse spremembe v standardu, oceniti morebiten vpliv na naš obstoječi sistem kakovosti vodenja in vanj uvesti nekaj manjših sprememb.

Precej več napora je bilo treba vložiti v dograditev sistema v skladu z ISO/TS 16949 na področje proizvodnje in prodaje ulitkov. Naše osnovno vodilo pri uvajanju sistema je bilo, da uvajamo sistem na način, da izboljšamo obstoječe poslovanje. Uvedeni sistem so zunanji presojevalci sicer potrdili kot skladen z zahtevami, vendar se naše aktivnosti na tem področju poslovanja še niso končale. Za doseganje najvišje ravni kakovosti izdelkov in procesov bo treba vložiti še veliko energije, ki je prizadevni ekipi v DE Ulitkih vsekakor ne primanjkuje. Vztrajnost in doslednost sta dva izmed ključnih elementov razvoja kakovosti poslovanja, saj posameznih razvojnih faz ne smemo preskakovati.

Letos so prizadevanja na področju sistemov kakovosti vodenja usmerjena predvsem v uvedbo obvladovanja inovativne dejavnosti. Danes se v podjetjih soočamo z razmerami, ki zahtevajo nenehne izboljšave. Stagnacija pomeni relativno nazadovanje, saj naša konkurenca ne spi. V Talumu ugotavljamo, da je inovativnost vseh zaposlenih zaželena vrednota. Od kreativnega razmišljanja in iskanja boljših rešitev bomo imeli koristi vsi; zaposleni bodo imeli možnost iz svojega okolja izločiti moteče elemente, ki

vplivajo na njihovo produktivnost, kakovost dela, delovne razmere itd., podjetje pa bo tako postajalo še učinkovitejše in uspešnejše v zahtevnem gospodarskem okolju. V posameznih delovnih okoljih že danes dokaj uspešno izkoriščajo inovativni potencial zaposlenih. **S pomočjo sistema zbiranja koristnih predlogov in v okviru vrelcev idej je bilo v Talumu v preteklih letih opredeljenih in uspešno izvedenih vsaj nekaj sto koristnih sprememb. Ocenjujemo, da bi lahko ta dejavnost postala eden izmed stebrov nenehnega izboljševanja učinkovitosti in kakovosti v podjetju.**

Za doseg tega cilja potekajo v tem trenutku prizadevanja v več smereh:

- v smeri systemske opredelitve inovativne dejavnosti v internih aktih skladno z veljavno zakonodajo,
- v smeri vzpostavitve enotnega sistema obravnave in nagrajevanja,
- v smeri vzpostavitve sistema vodenja in spremljanja učinkov.

V zaostrenih razmerah za gospodarjenje (kriza) so izboljšanje učinkovitosti, poenostavitve postopkov in povečevanje obsega usposabljanj za večjo mobilnost zaposlenih nujno potrebni ukrepi za preživetje. Prav zaradi tega so vsi cilji kakovosti ter cilji delovanja procesov in skladnosti proizvodov ostali nespremenjeni oziroma so celo še bolj zaostreni. Najvišja kakovost v najširšem pomenu besede je (bo) vsekakor tudi eden od pogojev za preživetje. **x**

ZDRAVOTALUM

## Čelada je kul

TANJA MADJAR  
FOTO: SRDAN MOHORIČ



Mladi umetniki po prireditvi

Ko se pomlad poslavlja in nas pozdravlja poletje, povabimo naše najmlajše, da ustvarjajo, rišejo in pišejo na temo zdravja. Skrb za varnost in zdravje sebe in drugih je osnovnega pomena. Začeti se mora že v otroštvu. Ker je zdravje med Talumovci vrednota, skušamo dober vzgled potrditi z vsakoletnim srečanjem ob dogodku Rišemo in pišemo o zdravju, ki poteka v okviru projekta Zdravo Talum.

Na temo »Čelada je kul« smo prejeli veliko zanimivih, izvirnih in navdiha vrednih ustvarjalnih izdelkov. Opomnili so nas na pomen čelade, pa ne le na delovnem mestu, ampak tudi v prostem času.

Letošnje srečanje je bilo deveto po vrsti in je bilo v duhu pravilničnega števila še posebej ustvarjalno. Popoldan smo preživeli v jedilnici, kjer so se otroci s starši najprej sprehodili po razstavi in si ponosno ogledali svoje izdelke. Nato je članica uprave Brigita Ačimovič pozdravila navzoče in jih

nagovorila ob za Talum pomembnem dogodku, na katerem širimo vrednoto zdravja med naše najmlajše. Tokrat so otroci še posebej začutili našo tovarno, saj so slikali na čelade, ki so svojčas varovale glave njihovih staršev. Da se ne bi preveč popackali, smo jih zaščitili s pristnimi delavskimi srajcami. Vse skupaj je pričaralo posebno vzdušje, ki je otroke in marsikaterega od staršev popeljalo v aktivno ustvarjanje in zabavno druženje. Preden so začeli slikati, jih je akademski slikar Fišer poučil o barvah: kako se obnašajo glede na podlago, kako jih mešamo ... Ustvarjalno vzdušje je pritegnilo tudi nas malo starejše, ki smo si poslikali čelado po svojem okusu.

Tako kot vsako leto je tudi letošnje druženje minilo prehitro, ostala pa sta lep spomin in barvita čelada. Še ves teden smo lahko na malici občudovali izdelke, ob katerih smo se vprašali: »Kje je moja čelada?«**x**



Iz izleta

največjem razcvetu. Za osvežitev smo se potem prepeljali na Ribiški otok (Isola dei Pescatori), kjer ni palač niti parkov, pač pa samo restavracije in okrepčevalnice. V vaški cerkvi so v glavnem oltarju pozlačeni doprsni kipi štirih pomembnih milanskih škofov, med katerimi sta sv. Ambrož in seveda tudi Karel Boromejski. Z Ribiškega otoka smo se spet preselili, tokrat na tretji in zadnji otok. To je Bellin otok (Isola Bella), ki je dobil ime po Isabelli, soprogi Vitaliana VI. Boromejskega, »investitorja« te reprezentančne palače v baročnem slogu (gradili so jo od leta 1632 dalje). Palača je seveda veliko bolj razkošna kot tista na otoku Madre, dvorane so večje, v njej so bila že tudi mednarodna srečanja, med njimi leta 1935 konferenca, znana kot dogovor iz Strese, s katerim so se Britanci, Francozi in Italijani (Mussolini) dogovorili, kako naj bi se izognili novemu spopadu v Evropi. Zanimive so »jame« (grotte), kletni prostori, v katerih so se Boromejci hladili v poletni vročini. Tam je razstavljenih nekaj najdb iz zgodnje železne dobe iz kraja Golasecca, le 5 kilometrov oddaljenega od jezera Maggiore. Najdragocenejši predmet v palači je okrasna okrogla mizica, ki jo je Giberto Borromeo kot izredni veleposlanik avstrijskega cesarja Franca I. pri Svetem sedežu prejel kot darilo od papeža Leona XII. (leta 1825; tedaj je bil ta del Italije pod Avstrijo – do leta 1849). Cvetlice, ki krasijo mizico, so izdelane v 250 barvnih odtenkih! Videli smo tudi Napoleonovo sobo, kjer je Napoleon še kot general Bonaparte v spremstvu soproge Joséphine Beauharnais in sestre Paoline, bodoče gospe Borghese, prespal

enkrat samkrat. Zanimive so tudi stenske preproge (tapiserije) flamske izdelave iz 16. stoletja z zlatimi in svilenimi nitkami; vodilni motiv na njih je samorog, ki je eden simbolov družine Boromejcev. Vrt na tem otoku je italijanski in precej bolj zanimiv od tistega na otoku Madre, saj je narejen na desetih terasah. Veliko je eksotičnih rastlin. Pred odhodom v hotel smo se sprehodili še po zelo živahnem središču mesteca Stresa, polnem tujih in italijanskih turistov.

V nedeljo, 31. maja, smo se po najhitrejši možni poti odpeljali proti »moralni prestolnici« Italije, milijonskemu Milanu. Na kratko smo vstopili v veliko dvorišče gradu milanskih gospodarjev iz družine Sforza, si dvakrat zaman (čas maše in velika gneča) poskusili ogledati notranjost milanske stolnice (znamenitega Duoma), a jo videli bolj od zunaj, se skozi znamenito pasažo (Galleria) Viktorja Emanuela II. sprehodili do trga pred milansko Scalo, kjer stoji spomenik Leonardu da Vinciju, pa tudi palača Marini, kjer je sedež milanske županje.

Pred odhodom iz mesta smo si ogledali še srednjeveško mestno obzidje, ki je bilo obdano s plovnimi kanali, skočili še do glavne železniške postaje, mimogrede videli še glavno nakupovalno ulico Corso Buenos Aires in se prek trga Loreto (tu so konec aprila 1945 obesili Mussoilinijevo truplo) odpravili na avtocesto za pot proti domovini.

Domov smo se vrnili v poznih večernih urah prijetno utrujeni in polni vtisov. Iz veliko ust je bilo slišati pobožno vprašanje: »Kam pa bomo šli jeseni – če bomo sploh šli?«**x**

## SINDIKAT

# Nepozabni vtisi s sindikalnega izleta po Italiji

MILAN FAJT  
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

V soboto, 30. maja 2009, smo se ob zgodnji jutranji uri odpeljali proti severni Italiji, v deželo Lombardijo na ogled znamenitosti Laga Maggiore in Milana.

Do jezera Maggiore (po naše Veliko jezero) smo prišli na čisto južnem koncu, pri mestecu Angera, kjer se je leta 1538 rodil Karel Boromejski, ki je pozneje postal svetnik. Po prihodu v letoviško mesto Stresa smo se vkr-

cali na ladjici in odpeljali najprej na otok Madre (Mati), kjer so Boromejci, ki sicer še živijo v Milanu, imeli poletno bivališče v palači iz 16. stoletja. Ime naj bi otok dobil bodisi po materi takratnega kneza boromejskega ali pa zato, ker naj bi bila to prva boromejska posest na tem koncu. Po ogledu prostorov, ki so za javnost odprti šele od leta 1978, je ostalo bolj malo časa za ogled parka, ki pa žal ni bil v

# Pokaži jezik (v katerem pišeš)

**DARKO FERLINC**  
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Materinščina ali materni jezik je tisti jezik, s katerim se srečamo, ko slišimo prve besede. Ko začnemo govoriti, usvajamo materni jezik, jezik okolice ali tistega, ki se z nami največ ukvarja in nas vzgaja. Po navadi je to mati in zato je jezik materni.

Danes bom predstavil mag. Darjo Gabrovšek Homšak, lektorico, ki že kar nekaj časa vestno in nam vsem v veselje pregleduje in popravlja besedila, ki so objavljena v časopisu *Aluminij*. Z njo sem se pogovarjal o njenem delu in seveda tudi o slovenskem jeziku in njegovi rabi.

Slovenščina je južnoslovanski jezik, ki ga govori okoli 2,3 milijona ljudi v Sloveniji in po svetu. Poleg prebivalcev Slovenije torej govorijo slovenski jezik še v Beneški Sloveniji, Furlaniji - Julijski krajini v Italiji, na Koroškem v Avstriji, v Porabju na Madžarskem in v Istri na Hrvaškem. Pa tudi drugje po Evropi in po svetu: v Nemčiji, na Švedskem, Kanadi, Avstraliji, Argentini in Južnoafriški republiki. Teh govorcev je okoli 400.000.

Slovenščina je eden redkih jezikov, ki je ohranila dvojino (poleg slovenščine

jo imata v Evropi še spodnja in gornja lužiška srbščina), njene sledove pa najdemo tudi v drugih evropskih jezikih.

Slovenija je majhna država. In vedno znova ugotavljamo, da na Slovence enako kot na vse druge vplivajo zlasti sosednji narodi. Tudi jezikovno. Že ko so se Slovani priselili v te kraje, so naleteli na Kelte in Rimljane. In že takrat so prvotni jeziki vplivali na slovanščino ali staro slovenščino. Darja pove primer. Zelo vsakdanja beseda pomaranča je nastala iz italijanskih besed *pomo* (iz latinske *pomum*) in *arancia*. Ali na primer današnja imena mesecev, ki so vsa po vrsti nastala iz latinskih poimenovanj. In takih besed, ki jih danes čutimo kot slovenske, je še veliko. Latinščina in prek nje grščina sta tako bolj ali manj vplivali na vse evropske jezike; neposredni nasledniki latinščine so seveda romanski jeziki.

Pogovarjali smo se tudi o začetkih. Prvi, ki je slovenski jezik zapisal s tiskano besedo, ga torej zapisal v knjigo, je bil protestantski duhovnik Primož Trubar. Leta 1550 je izdal *Abecedarium* in leta 1551 še *Katekizem*. To štejemo za začetek slovenskega knjižnega jezika. Seveda pa jezik ni nastal s Trubarjem. In tudi zapisan je bil že veliko pred izdajo prvih knjig. O tem pričajo Brižinski spomeniki, ki so nastali v 9. in deloma 10. stoletju. Vsebinsko je, tako kot pri Trubarju, nabožna. Vsebujejo dva obrazca splošne povedi in pridigo o grehu in pokori.

Brižinski spomeniki so najzgodnejši dokument slovenske kulture. So najstarejši ohranjeni zapisi v slovenščini, zapisani v latinici, natančneje karolinški minuskuli.

Faksimile Brižinskih spomenikov je Darja tudi pokazala. Original je sicer del latinskega kodeksa, ki ga hranijo v Bavarski državni knjižnici v Münchnu. Slovenščina premore osem narečnih skupin. Področje, v katerem živimo, torej okolica Kidričevega in Ptuja, spada v panonsko narečno skupino. Ta pa vsebuje štiri narečja: prekmursko, prleško, haloško, slovensko-goriško. Povedali smo že, da na slovenščino vplivajo sosednji jeziki. In seveda tudi drugi, danes predvsem angleščina. To se pozna predvsem v

ali njena poslovenjena različica menedžer. Meni, da imamo zanjo kar dovolj slovenskih ustreznic, ki bi jih lahko uporabili v ustreznem kontekstu. Beseda pomeni vodjo, direktorja, ravnatelja, organizatorja ... Po drugi strani pa ta angleška beseda nima neke natančne pomenske razlage in včasih je težko razložiti, kaj menedžer sploh dela. Eni vodijo podjetja, drugi spremljajo pevce ali boksarje, tretji organizirajo festivale ...

Tujk, ki imajo ustrezne slovenske so-pomenke, bi se morali izogibati, ko pišemo ali govorimo v knjižni slovenščini, čeprav zelo rigorozni pri tem le ne smemo biti. Pretirano podomačevanje je purizem, ki pa prav tako ni koristen. Velja torej prava mera, pri



pogovornem jeziku, deloma pa tudi v knjižnem. Taki vplivi niso nič posebnega in nič slabega. Kažejo na živost jezika. A knjižni jezik naj bi vendarle ostal kolikor mogoče čist, pri čemer ni mišljeno samo besedje, pač pa tudi skladnja. In za čistost slovenskega knjižnega jezika se moramo truditi vsi. Prevzemanje izrazov iz tujih jezikov se najbolj pozna v novih strokah, na primer v računalništvu in informatiki. Vsaka stroka bi morala znati dovolj hitro reagirati in posloveniti svojo terminologijo. No, računalničarji se kar trudijo. Pred leti so izdali *Leksikon računalništva in informatike*, na spletu pa najdemo že kar nekaj slovarjev. Je pa res, da se računalničarji med seboj večinoma pogovarjajo v »računalniški angleščini«.

Kar se tiče prevzetih besed, Darja na primer malo moti beseda »manager«

čemer so kriteriji tudi téma, stroka in bralci ali poslušalci.

Zadnje čase se Slovenci trudimo iz jezika »čistiti« srbizme in hrvatizme, in to bolj kot kdaj prej. Ko sem Darjo vprašal, zakaj prav srbizme in hrvatizme, mi je odgovorila, da smo Slovenci to vedno počeli, predvsem takrat, ko smo se s kom »skregali«. Ko smo se osvobodili spon germanizma, torej Avstrijcev in kasneje Nemcev, smo iz jezika metali germanizme (čeprav, če smo natančni, v narečjih in tudi pogovornem jeziku marsikateri še

»Slovenščina je južnoslovanski jezik, ki ga govori okoli 2,3 milijona ljudi v Sloveniji in po svetu.«

kar vztraja). Danes pač to počnemo z drugimi »izmi«.

Slovenščina je torej prevzela veliko besed iz drugih govornih področij. Zanimalo me je, ali je katera od slovenskih besed taka, da jo uporabljajo drugi jeziki. Darja je takoj pomislila na besedo »kras«. Vemo, da Kras pomeni značilno pokrajino v Sloveniji, ki je nastala z delovanjem vode. In to besedo uporabljajo tudi drugi jeziki. Z njo opisujejo pokrajine po vsem svetu, ki imajo značilnosti krasa, le da jo zapisujejo kot *carso* (Italijani), *Karst* (Nemci), *karst* (Angleži).

Slovenci smo po Darjinem mnenju premalo samozavestni pri rabi jezika. Bolj bi ga morali uveljavljati tudi v Evropi. Značilno za Slovence je, da se

Darja Gabrovšek Homšak je diplomirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz slovenskega jezika. Študij je bil enopredmetni, kar pomeni, da poleg slovenščine ni študirala nobenega drugega jezika. Ko je bila še otrok, je vedno govorila, da bo znala veliko jezikov. Ta želja v njej nikoli ni zamrla in vsaj deloma je doslej spoznala angleščino, nemščino, latinščino, italijanščino in češčino. Ko pa se je odločala za študij, je ugotovila, da se mora najprej dobro naučiti svojega jezika, če se hoče potem seznanjati z drugimi jeziki. No, na koncu se je specializirala za starejšo slovensko književnost, ker ji je zelo blizu tudi zgodovina. V svoji diplomski je podrobno predstavila in analizirala slovenski rokopis iz 17.

**»Imejmo torej radi svoj jezik in imejmo spoštljiv odnos do njega. Saj je vendar samo eden in edini, tako kot naša mati, naša domovina ...«**

več. Pravo lektoriranje je poseganje v besedila, v njihov smisel. Besedila morajo biti taka, da jih bo razumela večina bralcev. Mnogi ne znajo napisati tega, kar mislijo in kar bi radi napisali. In lektor mora zato najprej sam razumeti, kaj je avtor z besedilom želel povedati, in mu pomagati, da bo tekst tak, kot si želi. Težko je recimo lektorirati umetniška besedila, ker so po svoje zelo posebna. Včasih znajo biti zelo naporni tudi prevodi. Ko Darja

Materni jezik je jezik, na katerega smo navezani kot na svoj dom, na svoje bližnje, na svoje starše. Je torej edini jezik, v katerem lahko suvereno izražamo svoja čustva in svoje misli. Pomembno je torej, da zares znamo svoj jezik. Da ga čimbolj obvladamo. Zdi pa se, da se do njega včasih vedemo zelo neprimerno. Darja meni, da ga marsikdaj prelahko »prodajamo«, kar pomeni, da prelahko dopuščamo vdor raznih »izmov« in drugih besed in struktur v naš jezik ter da prehitro pristanemo na uporabo tujega jezika, tudi takrat in tam, ko to zares ni potrebno. Otroke bi že v vrtcih in kasneje v šolah morali učiti bolj kot pravil jezika ljubezni do njega, do branja leposlovja, do obiskovanja knjižnic.



s tujci hitro trudimo govoriti v njihovem jeziku, na primer s Srbi ali Hrvati, z Avstrijci, če ne gre drugače, pride prav angleščina. Mislim, da »srbohrvaščino« še danes radi uporabimo, čeprav slovenski fantje ne hodijo več v jugoslovansko vojsko in se otroci v osnovnih šolah ne učijo več tega jezika.

Še in še bi se lahko pogovarjali o jeziku. Posebej, če se pogovarjamo s tako strokovnjakinjo, kot je mag. Darja Gabrovšek Homšak. Čeprav mi vse, kar je povedala, ni bilo popolnoma novo, sem vsrkaval vsako njeno besedo. In užival ob vsem, česar sem se naučil. Ja, to je bila res prava učna ura. Dve uri.

Sedaj pa k predstavitvi. Mogoče bi jo moral zapisati na začetku. Pa se nekako nisem mogel izogniti pisanju o jeziku in njegovi zgodovini.

stoletja, magistrirala pa je na temo Slovenske pesmarice 18. stoletja, v kateri je obdelala predvsem cerkvene pesmi.

Po diplomski je leto dni delala na Zvezi kulturnih organizacij na Vrhniki, od koder je doma, potem se je za tri leta vrnila na fakulteto, kjer je bila mlada raziskovalka, po zagovoru magisterija in selitvi v Maribor pa je deset let delala kot lektorica v Izumu v Mariboru. In logično nadaljevanje njene kariere je bilo samostojno podjetništvo.

Posebnega izobraževanja za lektorice ni. Lektoriranje pomeni pregledovanje in jezikovno obdelovanje besedil. Darja se s tem ukvarja že od študentskih let. Pravi, da lektoriranje ni le popraviljanje besedil v skladu s pravopisom, torej ob upoštevanju pravopisnih in slovničnih pravil. Je mnogo

pregleduje in popravlja kak prevod, ima pri sebi vedno tudi izvirnik. Po Darjinem mnenju lahko dobro besedilo nastane le v tvornem sodelovanju in dialogu med avtorjem in lektorjem. Dober lektor s svojim delom prav gotovo izboljša besedilo, ki ga obdeluje.

Za naš časopis porabi štiri do pet dni časa, da »obdeli« vsa besedila. Tu pa ni mišljeno samo lektoriranje, saj je treba opraviti tudi korekturo.

Vprašal sem jo, kako dobro pisati. Odgovor je kajpada zelo preprost. Poslušati je treba svoje misli in jih zapisati. In pri tem ni treba uporabljati modnih besed, ki so največkrat lepo zveneče tujke; Darja jih imenuje »kunštne«. Pa seveda je včasih treba tudi kaj prebrati, saj v knjigah po navadi najdemo najboljši jezik. Vsaj tako bi moralo biti.

Vsakdo na svetu ima svoj materni jezik. Ni jih pa ravno veliko, ki svoj materni jezik lahko tudi uporabljajo kot uradni jezik države, v kateri živijo. Materni jezik torej ni vedno tudi uradni jezik. Zelo podobno se je dogajalo s slovenščino. Šele z osamosvojitvijo smo se Slovenci popolnoma otresli drugorazrednosti svojega jezika. Šele sedaj ga lahko uporabljamo v svoji državi in v vseh njenih institucijah. Šele sedaj smo enakopravni z drugimi. Imejmo torej radi svoj jezik in imejmo spoštljiv odnos do njega. Saj je vendar samo eden in edini, tako kot naša mati, naša domovina ...

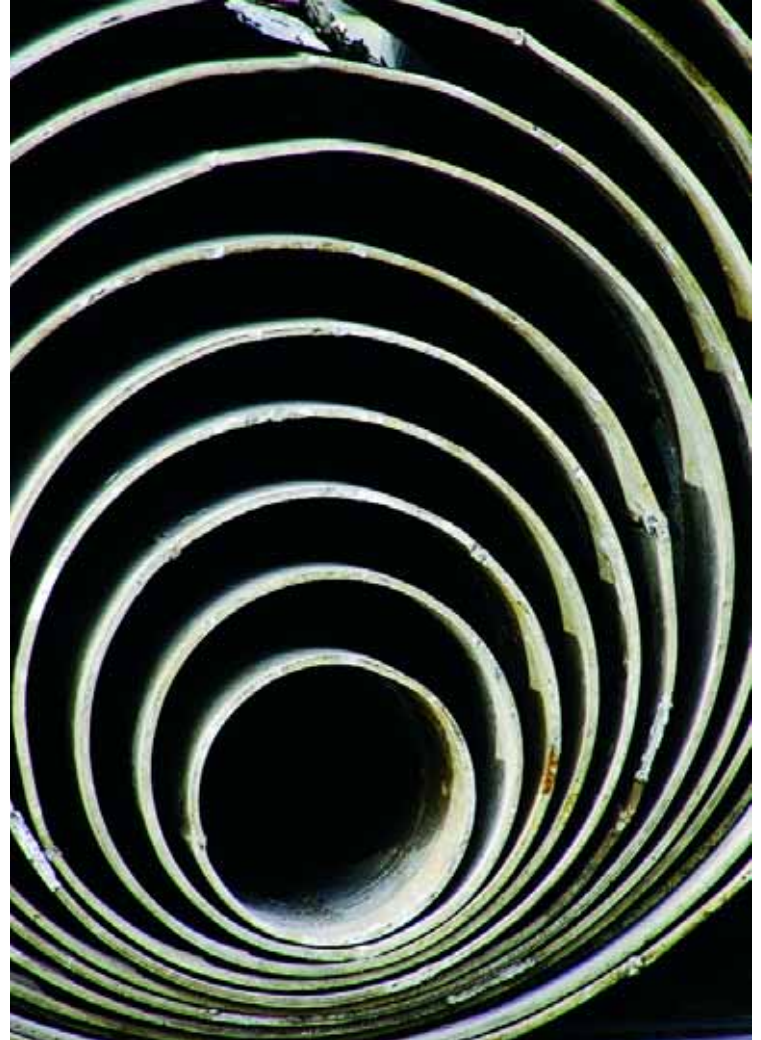
Darja je tokrat, s podatki, dodatki in popravki, tako posegla v besedilo, da bi jo morali navesti kot soavtorico reportaže.

Pa naj velja le iskrena zahvala za odlično izboljšanje besedila. x

# Najboljše fotografije tega meseca



*Pav. Foto: Andreja Srečkovič.*



*Spirala. Foto: Miran Jeza.*



*Kačji pastir. Foto: Ivo Ercegović.*



*Cvet. Foto: Palmira Banko.*

# Potovanje okoli srca

ALEKSANDRA JELUŠIČ  
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

**Ker je življenje kratko in svet prostran, ga začnite raziskovati čim prej. Še prehitro pride čas, ko boste preveč utrujeni, da bi se vam ljubilo dlje kot na hotelsko teraso ... (Simon Raven)**

Vsak človek potrebuje počitnice v pravem smislu besede, ko svoje baterije Zmaj pusti doma na nočni omarici, da se napolnijo do njegovega prihoda, sam pa brezskrbno lenari in ne dela nič. Vsak potrebuje to drobno razkošje. Pa vendar ljudje potrebujemo tudi drugačne vrste oddiha. To so tista navihana potepanja, ki iz nas naredijo navidezne Kolumbe, izgubljene v tujih svetovih nekega poletja ...

Nemir ob novem, drugačnem, svežem in vznemirljivem, ki ga občutimo ob odkrivanju tujega, je skoraj tako privlačen kot zavita bombonjera. Vemo, da se nam na koncu vsi tisti dekorirani

bombončki ne bodo zdeli nič posebnega, pa vendar nas privlači neustavljivo čudovit videz in moramo ugrizniti prav v vse, da ugotovimo, kakšnega okusa so in kako dišijo, čeravno bomo na koncu razočarani ugotovili, da vse skupaj ni tako posebno, kot je bilo videti na prvi pogled. A čar je v odkrivanju vse te drugačnosti. Če bi zaprli oči, sem prepričana, da bi za vsak kraj lahko našli svojo barvo, okus, vonj in tisti poseben občutek, ki vas objame, ko se znajdete sredi ulic, prežetih s preteklostjo človeških usod. Baltske države bi skoraj zagotovo opisali kot ledeno modre, hladne, šarmantne, mistične, čiste in svežega, neizrazitega okusa, kot bi v ustih vrtel mentolov bombon. Rodovitna Toskana pa bi bila razkošne barve sonca, topla, zasanjana, romantična in brezskrbna. In ko

potujete, s seboj prinašate barve, okuse in vonjave svoje kulture z namenom, da se preplete s tujimi v neko novo izkušnjo, ki vas bo napolnila do vrha in oplemenitila s spoznanji, s katerimi boste lažje odgovarjali na zapletena vprašanja življenja, ki od vas zahtevajo odgovore. Najlažje bi bilo samo vsrkati tuja spoznanja in ob tem čutiti ... A žal ne gre. Čutenja, ki jih prinašajo na lastni koži občutena spoznanja, so tako silovita, da nas spremenijo in za en droben delček spremenimo tudi prostor, v katerega vstopamo. Nehote. Danes ni koščka na Zemlji, ki bi bil varno spravljen pred našo zvedavostjo, in človek lahko pokuka povsod, zato se meje med našo drugačnostjo brišejo in težko je reči, kaj je naše in kaj je tuje. In ni pomembno. Vsako mesto, vsak kraj in vsak človek v sebi skrivajo nekaj, kar nas bo spremenilo. In naša mala avanturistična potepanja na tuje niso nikoli samo pobegi v neke druge svetove, mesta in civilizacije, skoraj vedno gre tudi za potepanje okoli našega lastnega srca, saj nas nova spoznanja priganjajo k vprašanju, na katera potem moramo najti odgovore. In včasih smo presenečeni nad odgovorom, ki ga dobimo in ki spreminja tok našega življenja ...

Če počitnice pomenijo sprostitev, spremembo vsakdanjosti, potem so potepanja polnjenje naših src. In potrebujemo oboje. Lahko bežite pred lastnim strahom, ki ga vzbuja drugačnost, a vam bo vztrajno sledila. Morda vas bo pritegnila prijateljeva razglednica. In pustite se ji zapeljati. Dovolite si ta drobna potepanja, čeravno ne vodijo daleč od vašega praga, a ko prestopite prag svojega doma, ste na tujem. In ne pričakujte lepote, ki jih opisujejo popotniški vodniki, prijatelji in vse tiste turistične brošure. Noben kraj ni popoln, ker popolnosti ni. Vsak kraj prežema bolečina preteklosti, zažrta je v zidove, v nasmehe ljudi ... Pričakujte vse in nič vas ne bo negativno presenetilo.

Pred novim in tujim skoraj vsi čutimo spoštljiv strah, zato turistične agencije krasno živijo. Popotniške duše pa skoraj nikoli niso bojzljive, bojazen je znak naše majhnosti in utesnjenosti. Potujte. Odpravite se. Samo to je pomembno. X



# Čelada je kul, sindikalni izlet v Italijo

FOTO: SRDAN MOHORIČ, IVO ERCEGOVIĆ







# Desant na Kumrovec

IVO ERCEGOVIĆ

FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Že peto, jubilejno leto zapored organizira skupina kolesarjev iz Taluma, ki so se jim pridružili še kolegi od drugod, 25. maja, na nekdanji dan mladosti, kolesarski izlet v Titov rojstni kraj. Ta dogodek so simpatično imenovali Desant na Kumrovec. Sodeč po njihovi energiji in poslanstvu, ki se ob tem razvija, ni dvoma, da bodo to tradicijo nadaljevali.

Pot je tekla zunaj večjih prometnih poti po slikovitih haloških in zagorskih gričih. Za primer pomoči na cesti smo jim sledili s spremljevalnim vozilom. Skupina se je disciplinirano držala skupaj vse do cilja in nazaj. Služilo jim je tudi vreme, čeprav je bilo prevročje. Le na slovenski meji so cariniki po nepotrebnem zapletli celo reč: eden od udeležencev je moral domov po osebno izkaznico, ker je namesto nje pomotoma vzel zdravstveno kartico. Zelo nespametno ravnanje, bi lahko rekli, posebej če upoštevamo, da na hrvaški meji niso zahtevali nobenega dokumenta. To je bila le epizoda in povod za dodaten humor, ki smo ga imeli v obilju, saj sta smeh in dobra volja obvezna prtljaga te simpatične skupine. Težji ko so bili vzponi, bolj smo se pri počitkih smejali in si pripovedovali zanimive dogodivščine.






Na cilju pred Titovim spomenikom smo naredili skupni posnetek in imeli krajši postanek s »špricerji« iz marša-

lovega vina. Tudi tako smo dodali svoj prispevek k zgodovinskemu spominu na človeka, ki je znal združevati narode in spoštovati življenje. Sodeč po množici ljudi, ki so te dni obiskovali Kumrovec, ni strahu, da bi se te vrednote pozabile.

Da ni bilo lahko, priča dejstvo, da so kolesarji prevozili okrog 130 kilometrov in premagali okrog 1200 višinskih metrov. Čestitamo. Praznik smo končali z »desantom na polnjene paprike«, z jedjo, ki smo jo že skoraj pozabili, v gostilni s pomenljivim imenom *Pri ovinku*.x



**SLOVARČEK:** TARE – DEL ZAŠČITNE OPREME TEKMOVALCA PRI KENDU, ORDO – RED V BIOLOGIJI, INACHOS – PRVI KRALJ ARGOSA, INAH, TROBI – SLOVENSKI PESNIK (SMILJAN, 1956), VAI – LJUDSTVO V LIBERIJU, EOLUS – GRŠKI BOG VETROV IN VIHARJEV, AVITAL – IZRAELSKA FILMSKA IGRALKA (MILI, 1972).

|   |                                    |   |                                      |  |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
|---|------------------------------------|---|--------------------------------------|--|---|--|--|---|----------------------------------|---|---|---|--|
|    |                                    |   |                                      | SESTAVIL:<br>JANKO<br>ŠEGULA                     | PRIPADNIK<br>MUSLI-<br>MANSKE<br>VERSKE<br>LOČINE | VRSTA<br>TROBENTE,<br>TROMBON              | SRBSKI<br>ZGODO-<br>VINAR<br>(RUVARAC,<br>1832-1905) | NAJNIŽJA<br>TOČKA<br>(REDKO)            | ITALIJANSKI<br>NAFTNI<br>KONCERN | ŽENIN ALI<br>MOŽEV OČE                        |  |   |  |
|   |                                    |   |                                      | TIP<br>STAREJŠIH<br>KLAVIRJEV,<br>SPINET         |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      | ENAKI ČRKI                                       |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
| TALUM<br>2009   | TRAVNIŠKA<br>ZDRAVILNA<br>RASTLINA | RED V<br>BIOLOGIJI  | MASKER,<br>LIČILEC                   |  |   |  |  |   |                                  |   | ANDRAŽ<br>VEHOVAR   | KLAVIRJU<br>PODOBNO<br>GLASBILO,<br>CELESTA   | PRVI KRALJ<br>ARGOSA,<br>INAH  |
|   |                                    |   | VELIKO<br>TRPLJENJE,<br>ŽALOST       |  |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
| TROBILO,<br>KORNET  |                                    |   |                                      | ZAŠČITNA<br>OPREMA PRI<br>KENDU                  |   |  |  |   | ČENČE,<br>OŠEČE                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      | ŽELJKO<br>IVANEK                                 |   |  |  |   | PREBIVALEC<br>ADLESICEV          |   |   |   |  |
| ARKTIČNI<br>MORSKI<br>SESALEC   |                                    |   |                                      |  | KRIČANJE,<br>VPITJE                               |  |  |   |                                  | OVČJI<br>SAMEC                                |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      |  | NOVI SVET   |  |  |   |                                  | OLGA<br>JANČAR                                |   |   |  |
| ITALIJANSKI<br>PEVEC IN<br>IGRALEC<br>(CELEN-<br>TANO, 1938)                        |                                    |   |                                      |  |   |  |  | VRSTA<br>HRASTA                         |                                  |   | LANTAN  |   |  |
|   |                                    |   |                                      |  |   |  |  | MEHANIČNO<br>UČENJE                     |                                  |   | LJUDSTVO V<br>LIBERIJU  |   |  |
| NAJVEČJI<br>PTIČ, TEKAČ   |                                    |   |                                      | JUŽNO<br>SADNO<br>DREVO                          |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      | SLOVENSKI<br>PISATELJI<br>(JOSIP, 1836-<br>1923) |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    | EGIP-<br>CANSKA<br>BOGINJA<br>ZENSK IN<br>ROJSTVA,<br>IZIDA |                                      |  |   | OGRAJDA ZA<br>SVINJE<br>(NAR.)             | RENIJ  |   |                                  | AMERIŠKI<br>PESNIK<br>(OGDEN,<br>1902-1971)   |   |   |  |
|   |                                    |   | SLOVENSKI PESNIK<br>(SMILJAN, 1965)  |  |   |  | VRED-<br>NOSTNI<br>PAPIR                             |   |                                  | JOSIP BROZ                                    |   |   |  |
|   |                                    |   | SNOV BREZ STALNE OBLIKE              |  |   |  |  |   |                                  | VRSTA<br>BRENKALA                             |   |   |  |
|   |                                    |   | PRIKLOPNIK                           |  |   |  |  |   |                                  |   |   | VRHUNSKI<br>SPORTNIK  |  |
|   |                                    |   | AMERIŠKA<br>IGRALKA<br>(LINDA, 1942) |  |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
| BASOVSKA<br>TROBENTA,<br>NAJVEČJE<br>TROBILO  |                                    |   |                                      |  |   |  |  | 4. IN 10.<br>ČRKA                       |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      |  |   |  |  | TROBENTI<br>PODOBNA<br>GOVORILNA<br>CEV |                                  | SLOVENSKI<br>PONUDNIK<br>INTERNET<br>STORITEV |   |  |  |
| IZRAELSKA<br>FILMSKA<br>IGRALKA<br>(MILI, 1972)                                     |                                    |   |                                      |  |   |  | ŠVEDSKI<br>TENISAČ<br>(WILANDER,<br>1865)            |   |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      |  |   |  | STRAH,<br>BOJAZEN                                    |   |                                  |   |   |   |  |
| ODPRTA<br>TELESNA<br>POŠKODBA   |                                    |   |                                      |  | PUŠČAVNIK,<br>MENIH                               | NORVEŠKI<br>PESNIK<br>(BSEN,<br>1828-1906) |  |   |                                  |   |   |   | ZVEZA,<br>ZDRUŽENJE  |
|   |                                    |   |                                      |  |   | PRASKA<br>(REDKO)                          |  |   |                                  |   |   |   | VISOKA<br>LEDENA<br>GNOTA, KI<br>NASTANE OB<br>LEDENIŠKEM<br>PRELOMU |
| FRANCE<br>NOVŠAK  |                                    |   | MORSKI RAK<br>BREZ KLEŠČ             |  |   |  |  |   | GRŠKI BOG<br>VETROV              |   |   |   |  |
|   |                                    |   | TANJA<br>STARČ                       |  |   |  |  |   | JOLANDA<br>KRAJŠE                |   |   |   |  |
| NEMŠKI<br>FILOZOF IN<br>JEZIKO-<br>SLOVEC<br>(GEORG,<br>1778-1841)                  |                                    |   |                                      | SULTANOVO<br>BIVALIŠČE,<br>SERAJ                 |   |  |  |   |                                  | SLOVENSKA<br>BALERINA<br>(STRANIČ,<br>1944)   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      | SUMERSKI<br>BOG NEBA                             |   |  |  |   |                                  | NOBELIJ                                       |   |   |  |
|  |                                    |   |                                      |  |   |  |  |   |                                  |   | IZVIR,<br>POREKLO   |   |  |
|   |                                    |   |                                      |  |   |  |  |   |                                  |   | GREGOR<br>ZORC  |   |  |
|   |                                    |   |                                      | PREU-<br>ČEVANJE<br>VZROKOV<br>SMRTI             |   |  |  |   |                                  |   |   |   |  |
|   |                                    |   |                                      | PAS-JA<br>HIŠICA                                 |   |  | NATRIJ   |   |                                  | PLINSKA<br>ZMES<br>ATMOSFERE                  |   |   |  |



## Uporaba aluminija

Rondelice

S proizvodnjo 2.500 ton rondel letno in 60-odstotnim tržnim deležem se Talum uvršča med najpomembnejše proizvajalce rondel za dna nerjavnih posod v Evropi. Rondele dobavljamo vsem večjim in priznanim proizvajalcem nerjavne posode v Evropi. Tokrat vam predstavljamo posodo podjetja Fissler, v katero so vgrajene večinoma Talumove rondele.